

Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko-správní

Bankovní systém Skandinávských zemí

Michaela Koubková

**Diplomová práce
2013**

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Michaela Koubková**
Osobní číslo: **E11587**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Regionální rozvoj: Bezpečnost regionu**
Název tématu: **Bankovní systém Skandinávských zemí**
Zadávací katedra: **Ústav ekonomických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Diplomantka se zaměří na vymezení bankovního systému v regionu skandinávských zemí, včetně určení jeho specifik v porovnání s ostatními vybranými státy Evropské unie. Dále provede komparaci vybraných bankovních sektorů, resp. konkrétních bank pomocí finančních ukazatelů ve vybraných zemích.

Dále bude diplomová práce obsahovat:

- charakteristiku bank a jednotlivých bankovních systémů,
- definování finančních ukazatelů, pomocí kterých lze hodnotit bankovní sektor a banky,
- komparaci bankovních systémů skandinávských zemí a vybraných států EU,
- analýzu vybraných bankovních sektorů a bank na základě vybraných finančních ukazatelů.

Rozsah grafických prací: -
Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

HOELSCHER, D. S. INTERNATIONAL MONETARY FUND. Bank Restructuring and Resolution. 1. vydání. New York: Palgrave Macmillan, 2006. 416 str. ISBN 978-0-230-01900-3.
HOWELLS, P., BAIN, K. The Economics of Money, Banking and Finance. 4. vydání. Harlow: Pearson Education Limited, 2008. 635 str. ISBN 978-0-273-71039-4.
POLOUČEK, S. a kol. Bankovnictví, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. 716 str. ISBN 80-7179-462-7
POLOUČEK, S. Peníze, banky, finanční trhy. Praha: C.H.Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-152-9.
REVENDA, Z. Centrální bankovnictví. 3. vydání. Praha: Management Press, 2011. 558 str. ISBN 978-80-7261-230-7
REVENDA, Z. Peněžní ekonomie a bankovnictví. 5. vydání. Praha: Management Press, 2011. 423 str. ISBN 978-80-7261-240-6.
www.cnb.cz
www.suomenpankki.fi
www.riksbank.se
databáze Bankscope

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Liběna Černohorská, Ph.D.

Ústav ekonomických věd

Datum zadání diplomové práce:

18. září 2012

Termín odevzdání diplomové práce:

30. dubna 2013

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejňková, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 5. října 2012

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 30. 6. 2013

Michaela Koubková

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych rád poděkovala svému vedoucímu práce Ing. Liběně Černohorské, Ph.D. za její odbornou pomoc, cenné rady a poskytnuté materiály, které mi pomohly při zpracování diplomové práce. Dále bych ráda poděkovala své rodině za podporu během celého mého studia.

ANOTACE

Předmětem diplomové práce je porovnání bankovních systémů vybraných Skandinávských zemí a bankovního systému České republiky. Diplomová práce popisuje historický vývoj jednotlivých bankovních sektorů a současný stav. Práce obsahuje srovnání podle různých hledisek a jsou zde zahrnuty i výhledy ratingové agentury Moody's.

KLÍČOVÁ SLOVA

Banka, centrální banka, krize, inflace, úrokové sazby, povinné minimální rezervy,

TITLE

Banking System in Scandinavian Countries

ANNOTATION

The subject of the thesis is comparison of banking systems of Scandinavian countries and with banking system of Czech republic. The thesis describes the historical development of the banking sectors and the current status. The work includes a comparison on various aspects and also includes views of the rating agency Moody's.

KEYWORDS

Bank, central bank, crisis, inflation, interest rates, minimum reserve requirements

OBSAH

ÚVOD	13
1 BANKOVNÍ SOUSTAVA.....	14
1.1 BANKOVNÍ SYSTÉM.....	14
1.1.1 Jednostupňový bankovní systém	14
1.1.2 Dvoustupňový bankovní systém.....	15
1.1.3 Univerzální a specializované systémy.....	15
1.1.4 B-systém a M-systém.....	15
1.2 CENTRÁLNÍ BANKA.....	17
1.2.1 Důvody vzniku centrálních bank.....	17
1.2.2 Funkce centrální banky.....	18
1.2.3 Nástroje měnové politiky centrální banky	22
1.3 OBCHODNÍ BANKY	25
1.3.1 Základní funkce bank.....	25
1.3.2 Typy obchodních bank	26
1.3.3 Pojištění vkladů.....	26
1.4 HOSPODAŘENÍ BANK	27
1.4.1 Hodnocení hospodaření bank.....	27
2 BANKOVNÍ SYSTÉM ČESKÉ REPUBLIKY.....	32
2.1 STRUKTURA ČESKÉHO BANKOVNÍHO SEKTORU	32
2.2 LEGISLATIVA	32
2.3 VÝVOJ BANKOVNICTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE	33
2.3.1 Privatizace bank.....	35
2.4 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA	36
2.4.1 Cíle ČNB.....	36
2.4.2 Nástroje měnové politiky.....	39
2.5 REGULACE BANKOVNÍHO SEKTORU	42
2.5.1 Fond pojištění vkladů.....	42
2.6 ZADLUŽENOST DOMÁCNOSTÍ	42
2.7 VÝHLED ČESKÉHO BANKOVNÍHO SEKTORU PODLE RATINGOVÉ AGENTURY MOODY'S.....	44
3 BANKOVNÍ SEKTOR FINSKA	45
3.1 STRUKTURA BANKOVNÍHO SEKTORU	45
3.2 LEGISLATIVA	45
3.3 VÝVOJ FINSKÉHO BANKOVNICTVÍ.....	47
3.3.1 Bankovní krize.....	49
3.3.2 Současnost.....	50
3.4 SUOMEN PANKKI.....	50
3.4.1 Cíle Suomen Pankki.....	51
3.4.2 Nástroje měnové politiky.....	53
3.5 REGULACE BANKOVNÍHO TRHU.....	55
3.6 ZADLUŽENOST A VKLADY DOMÁCNOSTÍ.....	56
3.7 VÝHLED FINSKÉHO BANKOVNÍHO SEKTORU PODLE RATINGOVÉ AGENTURY MOODY'S.....	57
4 BANKOVNÍ SEKTOR ŠVÉDSKA.....	59
4.1 STRUKTURA BANKOVNÍHO SEKTORU	59
4.2 LEGISLATIVA	60
4.3 VÝVOJ ŠVÉDSKÉHO BANKOVNICTVÍ	61
4.3.1 Změny na bankovním trhu.....	61
4.3.2 Krize	63
4.3.3 Švédsko a euro.....	64
4.4 SVERIGES RIKSBANK	65
4.4.1 Cíle centrální banky.....	66
4.4.2 Nástroje měnové politiky.....	67
4.5 REGULACE BANKOVNÍHO SEKTORU	69
4.6 ZADLUŽENOST DOMÁCNOSTÍ	71
4.7 SYSTÉM JAK.....	73
4.8 VÝHLED ŠVÉDSKÉHO BANKOVNÍHO SEKTORU PODLE MOODY'S.....	75

5	SROVNÁNÍ VYBRANÝCH ZEMÍ	77
5.1	CÍLE CENTRÁLNÍCH BANK A NÁSTROJE MĚNOVÉ POLITIKY	79
5.2	REGULACE BANKOVNÍCH SEKTORŮ	81
5.3	ZADLUŽENOST DOMÁCNOSTÍ VE VYBRANÝCH ZEMÍCH	81
5.4	SROVNÁNÍ VÝHLEDŮ BANKOVNÍCH SEKTORŮ PODLE RATINGOVÉ AGENTURY MOODY'S	82
	ZÁVĚR	84
	POUŽITÁ LITERATURA.....	86

SEZNAM TABULEK

Tab. 1	Struktura bank v ČR podle vlastnictví 2009-2012.....	32
Tab. 2	Inflační cíle ČNB 1998-2005.....	37
Tab. 3	Inflační pásmo 2002-2005.....	37
Tab. 4	Přírůstek indexu spotřebitelských cen.....	38
Tab. 5	Prognóza měnově politické inflace na rok 2014.....	39
Tab. 6	Měnově-politické nástroje ČNB.....	41
Tab. 7	Úrokové sazby z nových úvěrů pro domácnosti a nefinanční instituce v ČR.....	44
Tab. 8	Nástroje měnové politiky Suomen Pankki.....	55
Tab. 9	Vývoj úrokových sazeb nových obchodů pro domácnosti a nefinanční podniky Finsko	57
Tab. 10	Úroková sazba a růst úvěrů domácnostem a nefinančním podnikům Švédsko.....	73
Tab. 11	Porovnání finanční situace v klasickém bankovním systému a v systému JAK.....	75
Tab. 12	Srovnání problémů bankovních sektorů - ČR, Finsko a Švédsko.....	78
Tab. 13	Srovnání sazeb - ČR, Finsko, Švédsko k 31.5.2013.....	79
Tab. 14	Vývoj lombardní sazby 2008-2012.....	79
Tab. 15	Vývoj repo sazby 2008-2012.....	80
Tab. 16	Úrokové sazby z úvěrů na bydlení a vkladů, meziroční tempo růstu úvěrů na bydlení	82

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obr. 1	Jednostupňový a dvoustupňový bankovní sektor.....	14
Obr. 2	Graf porovnávající B-systém s M-systémem.....	16
Obr. 3	Definiční znaky centrální banky v tržní ekonomice.....	18
Obr. 4	Funkce centrální banky v tržní ekonomice v současnosti.....	19
Obr. 5	Klasifikace nástrojů měnové politiky centrální banky.....	23
Obr. 6	Tok zdrojů banky.....	27
Obr. 7	Inflační cíle ČNB 1997-2011.....	37
Obr. 8	Vývoj iflace v České republice 2011-2014.....	38
Obr. 9	Vývoj měnově-politické inflace v České republice 2011-2014.....	39
Obr. 10	Vývoj lombardní, repo a diskontní sazby a PMR v ČR 2006-2012.....	41
Obr. 11	Vývoj zadluženosti domácností v ČR v letech 2006-2011.....	43
Obr. 13	Vývoj inflace ve Finsku 2004-2012.....	52
Obr. 14	Vývoj úrokových sazeb ve Finsku 2008-2012.....	54
Obr. 15	Vývoj inflace ve Švédsku 2007-2015.....	66
Obr. 16	Vývoj repo sazby ve Švédsku 2007-2015.....	69
Obr. 17	Vývoj nových úvěrů švédských domácností 2005-2013 (v mld. SEK).....	72
Obr. 18	Spoření a půjčka v bance JAK.....	74
Obr. 19	Vývoj lombardní sazby v České republice, Finsku a Švédsku 2008-2012.....	80
Obr. 20	Vývoj repo sazby v České republice, Finsku a Švédsku 2008-2012.....	80

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

- CPI – index spotřebitelských cen
- ČNB – Česká národní banka
- ČR – Česká republika
- ČSFR – Československá federativní republika
- ČSÚ – Český statistický úřad
- DEA – Data Envelopment Analysis
- EBF – Evropská bankovní federace
- ECB – Evropská centrální banka
- ECU – evropská měnová jednotka
- EU – Evropská unie
- FI – Finansinspektionen
- FIN-FSA – Finnish Financial Supervisory Authority
- HDP – Hrubý domácí produkt
- HICP – harmonizovaný index spotřebitelských cen
- HMU – harmonizovaná měnová unie
- KB – Komerční banka
- LM – leverage multiplier
- MFI – měnové finanční instituce
- PMR – povinné minimální rezervy
- ROA – návratnost aktiv
- ROAA – průměrná návratnost aktiv
- ROE – kapitálová návratnost
- ROEA – průměrná kapitálová návratnost
- SEB - Skandinaviska Enskilda Banken
- SEK – švédská koruna
- SFA – Stochastic Frontier Approach
- apod. – a podobně
- č. – číslo
- Kč – česká koruna
- max – maximum
- mil. – milion
- mld – miliarda
- obr. – obrázek
- resp. – respektive
- Sb. – Sbírký

tab. – tabulka

tj. – to jest

tzv. - takzvaný

ÚVOD

Bankovní sektor je jedním z deseti prvků kritické infrastruktury, jehož selhání by nepříjemně pocítili jak stát, společnosti ale i obyvatelé. Jak tomu bylo v případě Velké hospodářské krize v roce 1929 a i finanční krize z roku 2008. V důsledku globalizace a sjednocování Evropy se krize může šířit rychleji a do více států. Důkazem může být současná krize, z které se většina zemí dostává jen obtížně a velmi pomalu. Mnohé z nich se potýkají s klesající, v lepším případě stagnující ekonomikou a vysokou nezaměstnaností. Asi se tomu nedá úplně předejít, ale jistě se dají udělat předběžná opatření, které by zmírnily následky krize. Jedním z takových opatření je i regulace a dohled bankovního sektoru. Státy Evropské unie nejsou za jedno v tom, kdo by měl regulaci a dohled provádět. V některých zemích to má na starosti centrální banka, v jiných je tato oblast plně oddělena od centrální banky.

Diplomová práce se zaměří na bankovní sektor tří zemí – České republiky, Finska a Švédska. Jedná se o země, které ke konci minulého století prošly velkými změnami. Jednak politickými, jednak ekonomickými, které se dotýkaly bankovního sektoru. Obě Skandinávské země prodělaly bankovní krizi a dokázaly se s ní vypořádat relativně rychle. Jak to dokázaly? Můžou se ostatní státy inspirovat z jejich řešení? Na tyto otázky se práce snaží nalézt odpovědi. **Cílem práce je charakterizovat bankovní sektor v České republice, Finsku a Švédsku. Následně bude provedena komparace těchto bankovních systémů podle postavení centrální banky v jednotlivých zemích, regulace těchto bankovních sektorů, zadluženosti domácností.**

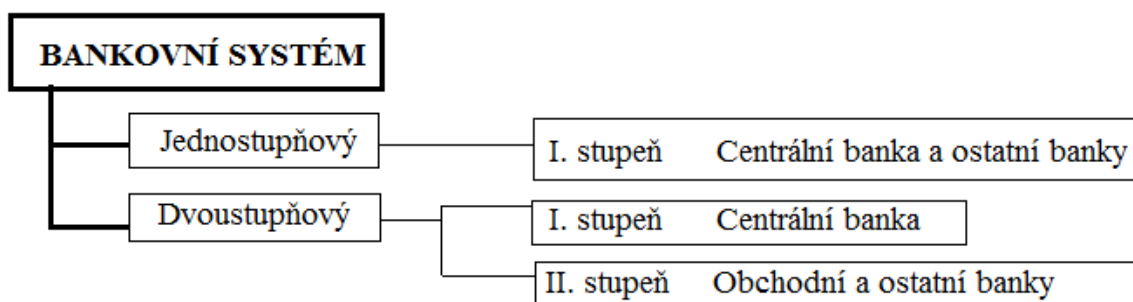
K naplnění hlavního cíle práce je potřeba splnit dílčí cíle. Prvním z nich je definování bankovního sektoru a s ním spojených subjektů v teoretické rovině. Součástí je vymezení jednotlivých bankovních systémů, popsání důvodů vzniku centrálních bank a jejich úlohy a nástroje, kterými provádí měnovou politiku. Dále se práce zaměří na vybrané státy, kde bude popsán historický vývoj bankovníctví, cíle jednotlivých centrálních bank a jaké prostředky používají k naplnění stanovených cílů. Dalším dílčím cílem v této části bude určení výše zadluženosti domácností a její vývoj. Na závěr budou vybrané země a jejich bankovní sektory porovnány.

1 BANKOVNÍ SOUSTAVA

Bankovní soustava je nedílnou součástí finančního trhu, kde se vyskytují subjekty, které mají buď přebytek, nebo nedostatek peněžních prostředků. Tato kapitola vysvětluje členění bankovního systému a subjektů, které se na něm objevují. Jedním významným subjektem je centrální banka, která plní řadu funkcí, pomocí nichž naplňuje své cíle.

1.1 BANKOVNÍ SYSTÉM

Dle způsobu uspořádání vztahů mezi bankovními institucemi v dané ekonomice rozlišujeme jednostupňové a dvoustupňové bankovní systémy. Toto dělení je názorně ukázáno na obrázku (obr. 1).

Obr. 1 Jednostupňový a dvoustupňový bankovní sektor

Zdroj:[8, s. 18]

1.1.1 Jednostupňový bankovní systém

Tento systém předcházel dvoustupňovému a všechny operace v něm provádí centrální banka. Občas se zde objevují i další banky, ale ty jsou úzce specializované na vymezený rozsah bankovní činnosti nebo sektory či oblasti. Dále jsou tyto banky závislé na rozhodnutích centrální banky. Jednostupňový systém byl uplatňován především v netržních ekonomikách.

Až do konce osmdesátých let byla jejich existence charakteristická pro většinu centrálně plánovaných ekonomik. V těchto ekonomikách je nízký počet bank, které mají pasivní roli při shromažďování a realokaci peněžních úspor. Činnost těchto bank je ovlivněna plány, ve kterých jsou zadáni ukazatelé, které mají být splněny. Tím pádem jejich hlavním cílem není tvorba zisku. Jelikož v centrálně plánovaném systému má dominantní postavení centrální banka, je tento systém proto někdy označován jako systém „*monobanky*“.

1.1.2 Dvoustupňový bankovní systém

Dvoustupňový bankovní systém se nachází především v tržních ekonomikách. Je zde odděleno centrální a obchodní bankovníctví. Mezi činnosti centrálních bank, až na výjimky, nepatří činnosti, které spadají do působnosti obchodních a dalších bank. Cílem obchodních bank je zisk (resp. maximalizace tržní ceny svých akcií) ve vymezeném rámci, daném pravidly regulace a dohledu. Nejsou však řízeny žádnými z centra vydanými plány a jsou tedy při rozhodování samostatné. Z toho plyne, že výsledek hospodaření ovlivňuje jejich existenci, a proto zde není vyloučen ani úpadek banky.

1.1.3 Univerzální a specializované systémy

Avšak můžeme zde najít rozdíly mezi jednotlivými tržními ekonomikami. Jedním z nejdůležitější patří rozdíl mezi *univerzálními a specializovanými* systémy.

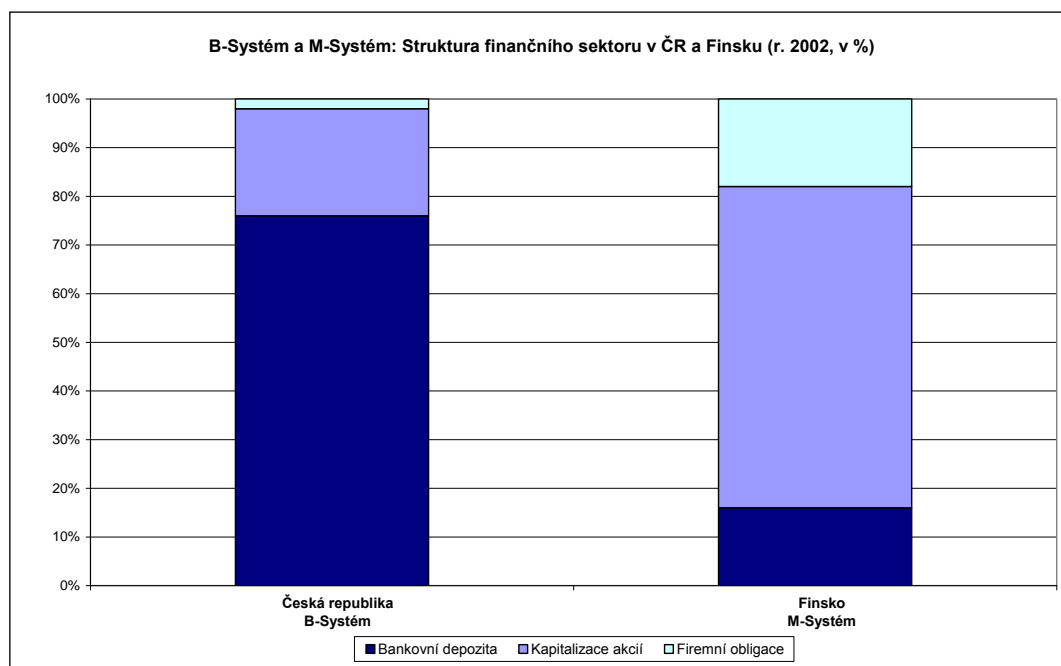
V univerzálních bankovních systémech mohou obchodní banky provádět emisní obchody ručitelského typu a některé další operace s akciemi. Investiční banky zase mohou přijímat primární vklady od veřejnosti. Tyto systémy převládají ve většině evropských zemí, rovněž český bankovní systém je univerzální. [7] Avšak i v rámci univerzálního bankovního systému může docházet k vyčleňování určitých segmentů bankovníctví. V praxi to znamená, že v některých zemích se snaží vyčlenit bankovníctví zaměřené na úvěrování spojené s nemovitostmi a to zejména hypoteční bankovníctví a stavební spořitelny. Důvodem je snaha o omezení těchto institucí za pomoci speciálních pravidel, aby klienti byli více chráněni tím, že se bude snižovat rizikovost možných obchodů těchto institucí.

Specializované bankovní systémy naopak přísně oddělují činnosti obchodních a investičních bank. Obchodní banky, které přijímají primární vklady od veřejnosti, nesmějí provádět emisní obchody ručitelského typu a další operace s akciemi. Investiční banky, které se na operace s akciemi specializují, nesmějí přijímat primární vklady od veřejnosti. Toto je dáno příslušnými zákony a existuje například ve Spojených státech amerických a Japonsku. [7]

1.1.4 B-systém a M-systém

Pro B-systém je charakteristické dominantní postavení bank při finančním zprostředkování. Banky a jejich dceřiné investiční společnosti jsou také rozhodujícími investory na kapitálovém trhu. V takovém systému jsou finanční trhy pro firmy pouze doplňkovým zdrojem financování, neboť rozhodující část cizích zdrojů získávají od bank ve

formě úvěrů. Úspory domácností směřují především do bank, které používají takto získaná depozita právě k úvěrování firem. M-systém je naopak založen na zprostředkování prostřednictvím finančních trhů. Domácnosti a jednotlivci nejen přímo investují do cenných papírů na kapitálových trzích, ale stále více investují na kapitálovém trhu prostřednictvím institucionálních investorů (penzijních fondů, investičních fondů). [6, str. 8] Na následujícím grafu (Obr. 2) je znázorněna situace v České republice, jakožto zástupce B-systému, a Finska, zástupce M-systému.

Obr. 2 Graf porovnávající B-systém s M-systémem

Zdroj:[32]

Jelikož v B-systému zajišťují většinu služeb banky, mají tak tedy možnost zpoplatnění svých transakcí. Poplatky se vztahují na více klientů. V tomto případě banky těží z toho, že klienti velmi důvěřují bankám, a proto banky mají jistotu, že se budou starat o klientské prostředky a zajišťovat objem služeb. Nevedou tedy válku o klienty s nebankovními institucemi a nemusí se rozhodovat, jakou povedou cenovou politiku – s poplatky/bez poplatku. Ceny za své služby si účtují. V M-systémech se banky k poplatkům uchylují jen v případě, že chtějí zpomalit snižující se výnosy. [32]

1.2 Centrální banka

1.2.1 Důvody vzniku centrálních bank

Ve srovnání s obchodními bankami jsou centrální banky celkem mladé instituce. Většina z nich vznikla až ve dvacátém století, první se však objevily již v 17. století. V některých zemích dokonce ani v dnešní době žádné centrální banky neexistují. Mezi nejstarší důvody patří [7, str. 33]:

- finanční zájmy vlády (panovníka) mít vlastní banku, která kdykoliv doplní chybějící zdroje ve státní pokladně;
- zájmy vlády (panovníka) soustředit veškeré pohyby finančních prostředků, které se týkají státní pokladny, do vlastní instituce.

Především první důvod je úzce spjat s pozdějšími měnovými problémy, které způsobilo rychlé zvyšování množství peněz v oběhu a které v řadě případů vedly k úplnému rozvratu státních financí. Z toho vyplývá současné výrazné omezení možnosti vlády půjčovat si od centrální banky.

Dalším důvodem se stala centralizace emise peněz, která měla za cíl sjednotit emisi bankovek, po případně i mincí.

Hlavní způsoby zakládání centrální bank

a) Přeměna některé z existujících soukromých obchodních bank

Tímto způsobem vznikla švédská centrální banka Sveriges Riksbank. Nejprve byla obchodní bankou (Stockholms banco), ale poté co se dostala do problémů se směnitelností vlastních bankovek, kdy ji před krachem zachránila vláda, se postupně změnila v centrální banku a došlo i ke změně názvu.

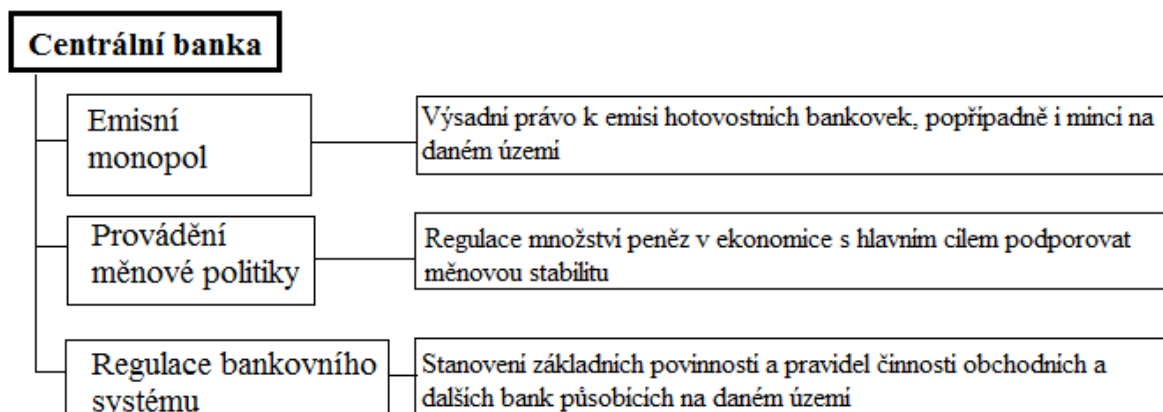
b) Přidělení práva na emisi bankovek

Jedná se o zvýhodnění vybraných bank. K tomu došlo například v Itálii, kdy vybraných šest obchodních bank dostalo povolení k emisi hotovostních peněz, a ostatním bankám tato činnost byla zakázána. Jelikož si však tyto banky v této činnosti konkurovaly, došlo ke zhoršení situace. To vedlo ke krachu jedné z nich a poté i ke sloučení tří bank do jediné centrální banky (Banca d'Italia). Zbylým dvěma bankám bylo právo na emisi odebráno.

c) Založení centrální banky jako zcela nové instituce

Tento způsob byl použit v Anglii, kde se tak vyhnuly přesvědčování některé ze stávajících obchodních bank. Skotský obchodník William Paterson navrhl zřídit zcela novou a královské Koruně velmi blízkou banku (Bank of England). Samozřejmě banka musela být vybavena základním kapitálem. Stejným způsobem byla později založena i francouzská centrální banka.

V současné době jsou centrální banky v tržních ekonomikách institucemi, které mají své nezastupitelné místo v oblastech regulace množství peněz v oběhu a regulace bankovního systému dané ekonomiky (Obr. 3).

Obr. 3 Definiční znaky centrální banky v tržní ekonomice

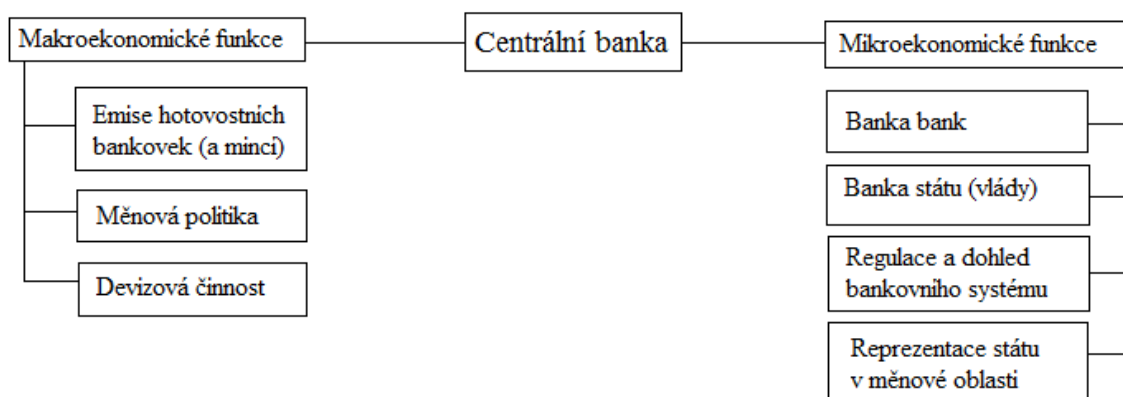
Zdroj: [7, str. 32]

1.2.2 Funkce centrální banky

Mezi její základní funkce, kterými se odlišuje od ostatních bank, patří [8, str. 319]:

- emisní funkce
- funkce vrcholného subjektu měnové politiky
- funkce banky bank.

Dalšími důležitými funkcemi jsou např. regulace bankovního systému a dohled na něj, správa devizových rezerv, reprezentace státu v měnové oblasti – banka státu. Na obrázku (Obr. 4) je znázorněno rozdělení funkcí podle mikroekonomického a makroekonomického hlediska.

Obr. 4 Funkce centrální banky v tržní ekonomice v současnosti

Zdroj: [8, str. 42]

Emisní funkce

Centrální banky vydávají hotovostní peníze (bankovky a mince) na daném území. Jak hotovostní peníze, tak i bezhotovostní peníze mají úvěrový základ. *Funkce je podepřena emisním monopolem, který je obvykle považován za prioritní definiční charakteristiku centrální banky.* [8, str. 319] Historicky první bankou, která získala emisní monopol, byla rakouská centrální banka v roce 1817. Avšak tento monopol byl na omezenou dobu 25 let. První bankou, která získala emisní monopol na dobu neurčitou, byla anglická Bank of England.

Vrcholný subjekt měnové politiky

Cílem této funkce je zejména podpora stability cenové hladiny. Tohoto cíle dosahuje pomocí regulace měnové báze, měnových agregátů, úrokových sazeb. Tuto funkci můžeme chápat dvojitým způsobem. A to že buď centrální banka měnovou pouze provádí, ale nerozhoduje o jejím charakteru a hlavních cílech, nebo kromě výkonu přísluší této bance i samostatné rozhodování v této oblasti. [8, str. 320]

Funkce banky bank

Centrální banka vede účty ostatním bankám, přijímá od nich vklady, poskytuje jim úvěry a provádí ve vztahu k nim a vzájemně mezi nimi platební, zúčtovací a další operace. Vkladem se rozumí povinné úložky, které mají podobu minimálních rezerv, dále prostředky ukládané za účelem umožnit platební a zúčtovací operace prováděné centrální bankou a také další „dobrovolné“ vklady.

Poskytování úvěrů se dělí z hlediska poptávky na dva typy. V prvním případě je jejich úroková míra velmi nízká, a proto představují pro banky levný zdroj. Centrální banka je tedy

ochotná bankám levně půjčit a tím zvýšit jejich rezervy. Což poté vede k růstu množství peněz v ekonomice a banky mohou snížit úrokové míry u svých úvěrů. V druhém případě se banky dostaly do potíží se zajištěním likvidity a úvěr poskytnutý centrální bankou pro ně znamená získání chybějících zdrojů. Centrální banka zde vystupuje jako věřitel poslední instance (lender-of-last-resort).

V některých zemích mohou *platební a zúčtovací operace* v bankovním systému provádět kromě centrální banky i jiné banky. Tyto operace se provádí prostřednictvím clearingové banky. Jedná se největší obchodní banku. Česká republika však mezi ně nepatří.

Dále centrální banka realizuje *operace s cennými papíry*, které probíhají mezi ní a ostatními bankami. Buď centrální banka od bank nakupuje, nebo jim prodává prvotřídní dluhové cenné papíry krátkodobého charakteru (např. státní pokladniční poukázky, vlastní poukázky). Tyto operace souvisí s měnovou politikou a doplňováním likvidity bankám. Pokud centrální banka odkupuje od bank cenné papíry, které jsou nad rámec měnové politiky, vystupuje opět jako věřitel poslední instance.

Banka státu

Centrální banka vede účty a provádí operace pro vládu, centrální orgány, orgány místní moci a správy a některé podniky veřejného sektoru. V zemích, kde tato banka není jako vrcholný subjekt měnové politiky samostatná, se touto funkcí může rozumět i určitá povinnost banky realizovat záměry vlády v měnové oblasti. [8, str. 216]

Jednou z operací, které centrální banka vykonává pro vládu, je činnost spojená s pokladním plněním státního rozpočtu. S touto činností je spjat i pojem fiskální agenti vlád. Jedná se o vedení účtů, inkasa a úhrady a další operace, které souvisí s běžným hospodařením státního rozpočtu v daném roce.

Dále do této funkce patří správa státního dluhu. Jedná se o činnosti, které jsou spjaty s poskytováním a splácením úvěru státu, s platbou úroků, emisí pokladničních poukázek a dluhopisů. Někdy touto správou mohou být pověřeny i jiné instituce.

V neposlední řadě centrální banka poskytuje úvěry státnímu rozpočtu. K tomu se využívá úpis státních cenných papírů a jejich umístění na peněžním a kapitálovém trhu. Ve vyspělých tržních ekonomikách je úpis podmínkou pro získání úvěru. Přímé úvěrování bez úpisu cenných papírů je v současnosti ze zákona buď zakázáno, nebo minimálně výrazně limitováno. A to z důvodu, že se objevuje tlak na omezování rozpočtových deficitů.

Devizová činnost

Do devizové činnosti centrální banky můžeme zařadit především shromažďování devizových rezerv státu a operace s nimi na devizovém trhu a devizovou regulaci, tj. stanovování a prověřování základních rámcových pravidel dispozice se zahraničními měnami jak pro bankovní, tak pro nebankovní subjekty. Dále sem patří operace s devizovými prostředky ve vztahu k dalším subjektům. Operace centrální banky s devizovými rezervami mají tři základní motivy:

- udržování hodnoty devizových rezerv,
- zabezpečování devizové likvidity země,
- ovlivňování úrovně a pohybů měnového kursu domácí měny. [7, str. 33]

Jelikož dochází ke změnám měnových kursů měn, je nutné provádět operace, které jsou proti poklesu hodnoty devizových rezerv. Je důležité udržovat žádoucí výši a měnovou strukturu devizových rezerv. Centrální banky ovlivňují volně pohyblivý měnový kurs pomocí tzv. kursových intervencí, které se uskutečňují formou prodejů, nebo nákupů zahraničních měn za domácí měnu.

Regulace a dohled bankovního systému

Pro dvoustupňový bankovní systém je mimo jiné charakteristické to, že činnost druhého stupně je regulována prvním stupněm. Dochází zde ke koncipování a prosazování pravidel činnosti bankovních institucí. V některých zemích dokonce centrální banky kontrolují dodržování stanových pravidel – dohled.

Regulace vstupu do bankovní sféry

Každý subjekt, který má zájem podnikat jako banka, musí získat licenci k bankovní činnosti. K tomu je však nutné splnit „vstupní“ podmínky. Mezi tyto vstupní podmínky patří:

- minimální výše základního kapitálu
- stanovení možných právních forem vlastnictví a minimálního počtu zakladatelů,
- kvalifikační a morální způsobilost osob ve vedení banky,
- kvalitní a podrobně zpracovaný program činnosti na nejbližší období, například na tři roky,
- adekvátní zabezpečení činnosti bank – vhodné prostory, technické a technologické vybavení, bezpečnostní opatření,
- adekvátní kontrolní a účetní systém v bance. [8, str. 248]

Při žádání o licenci se dále předkládají informace o navržených stanovách banky, podrobné údaje o zakladatelích, organizační struktura a mnoho dalších údajích. Ve většině případů rozhoduje o udělení licence centrální banka.

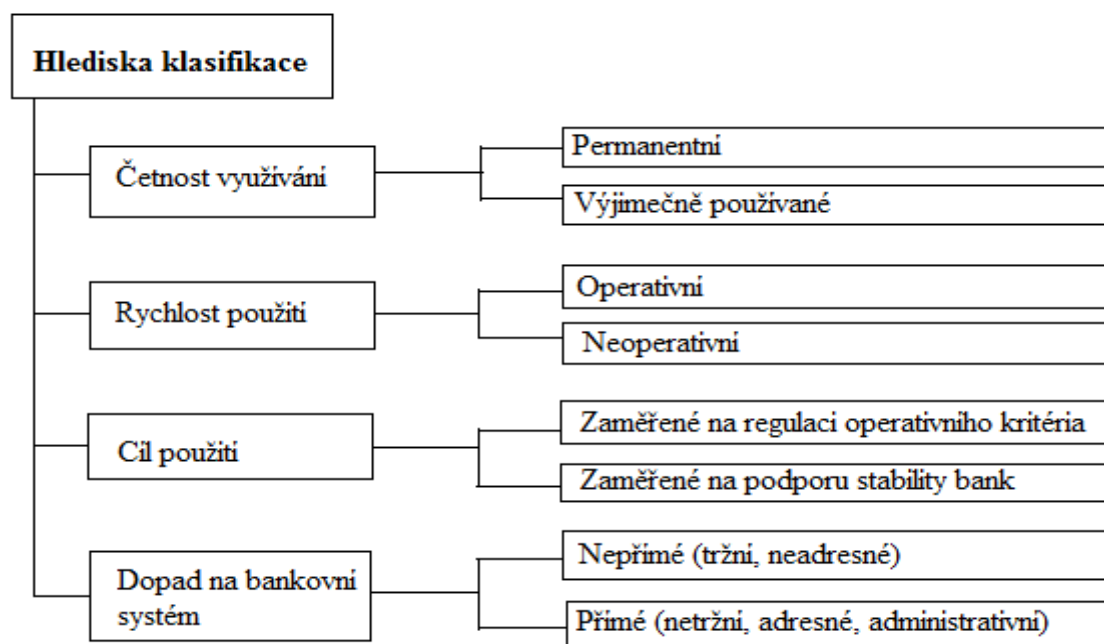
Dohled bank

Jedná se o kontrolu dodržování základních pravidel činnosti bank. Je realizována dvěma základními způsoby. Prvním je dohled na dálku, kdy jsou prověřovány bankovních výkazů na základě pravidelně zasílaných údajů. Výhodou jsou zde průběžné informace o situaci v bance a relativně nízké náklady. Mezi nevýhody patří zejména nejistota o úplnosti a správnosti údajů a také nemožnost získat detailnější přehled o situaci dané banky. Použité matematické a statistické metody nebývají příliš účinné pro včasnou signalizaci vážných problémů banky.

Druhým způsobem je dohled na místě, kdy lze získat podrobnější přehled o aktivitách banky. Neprovořují se jen příslušné výkazy, ale také se zjišťují další skutečnosti, které nemohou být zabezpečeny matematickými a statistickými metodami. Je realizován u problémových bank a v delších časových intervalech také i u zdravých bank. Hlavní nedostatek tohoto způsobu jsou vyšší náklady, které jsou limitujícím faktorem četnosti jeho provádění. K dohledu na místě je potřeba dostatečného počtu kvalifikovaných pracovníků. V některých zemích je tento dohled prováděn centrální bankou, v jiných zase centrální banka spolupracuje s dalšími institucemi.

1.2.3 Nástroje měnové politiky centrální banky

Centrální banka k plnění výše popsaných funkcí a k dosahování cílů, které jsou stanovené zákonem, využívá řadu nástrojů měnové politiky. Tyto nástroje mohou být členěny z různých úhlů pohledu (Obr. 5).

Obr. 5 Klasifikace nástrojů měnové politiky centrální banky

Zdroj:[7, str. 221]

Jedním z takových hlavních členění je podle povahy a šíře působení.

V tomto smyslu nástroje členíme na přímé (administrativní) a nepřímé (tržní). Uplatnění nástrojů může působit plošně, např. na všechny subjekty tržní ekonomiky, nebo selektivně jen na omezený okruh či pouze jediný subjekt. Příkladem tržně orientovaných nástrojů mohou být operace na volném trhu, kursové intervence, ovlivňování diskontní sazby apod. Naproti tomu administrativní nástroje mohou být často použity selektivně na vybrané banky. Příkladem takového nástroje může být úvěrový limit apod. [1, str. 28]

1.2.3.1 Nepřímé nástroje měnové politiky

Takovými nástroji jsou například diskontní nástroje, operace na volném trhu, či kursové intervence. Jejich charakteristickým znakem je jejich plošné působení na obchodní a další banky za pomoci jednotných podmínek, na které banky buď mohou, ale nemusí reagovat. Tyto nástroje neomezuji samostatnost rozhodování bank, pouze ovlivňují

1. Diskontní nástroje

Diskontní nástroje patří mezi klasické nástroje měnové politiky. Patří sem úvěry centrální banky, úrokové sazby z těchto úvěrů a automatické facility, které slouží k regulaci krátkodobé úrokové míry, a dále pak limity objemu, lhůty splatnosti, způsoby krytí a další podmínky úvěrů centrální banky.

Centrální banky poskytují bankám dva hlavní druhy úvěrů, které lze řadit do diskontních nástrojů – diskontní a lombardní úvěry. [8, str. 229]

Diskontní úvěry, které centrální banka poskytuje, jsou úročeny diskontní sazbou, kterou určí centrální banka s ohledem na celkovou hospodářskou situaci nebo vzhledem k trendu jednotlivých makroekonomických ukazatelů. Tato sazba představuje spodní hranici sazeb na mezibankovním trhu, protože banky mohou pružně ukládat přebytky ve své likviditě za tuto sazbu.

Lombardní úvěry se poskytují proti zástavě cenných papírů, které určují lhůtu splatnosti. Využívají ho především obchodní banky mající výraznější problémy s likviditou. Lombardní sazba je stanovena vyšší než klasická diskontní sazba. A to z důvodu vyšší rizikovosti.

Změny úrokových sazeb centrální banky mají velký vliv na obchodní banky. Závisí také na tom, v jakém vztahu jsou banky s centrální bankou. V případě že banky jsou závislé na úvěrech, poskytovaných centrální bankou, poté zvýšení sazeb představuje růst jejich úrokových nákladů. To nakonec může vést ke snížení čerpaných prostředků od centrální banky, což má za následek poměrně rychlé zvýšení klientských úrokových sazeb. Případně k omezení poskytování úvěrů. Avšak jsou-li banky ve věřitelském postavení vůči centrální bance, růst úrokových sazeb by pro ně znamenal nárůst úrokových výnosů. Jak banky zareagují na tuto situaci, je nejisté. Teoreticky by mělo dojít ke snížení klientských úrokových sazeb. Banky však spíše na zvýšení úrokových sazeb centrální banky zareagují zvýšením svých úrokových sazeb, i když v menší míře nebo s časovým odstupem.

2. Operace na volném trhu

Jedná se o nejčastěji používaný nástroj centrálních bank v současné době. Výhodou je jednoduchost, relativně nízké náklady a operativnost. Operace na volném trhu regulují nevypůjčenou měnovou bázi. Je možné ji regulovat i v minimálním rozsahu a dopady je možné přesně odhadnout. Tyto operace jsou prováděny bezhotovostně. Z toho vyplývá, že se mění rezervy bank. Změny rezerv bank se projeví ve změnách krátkodobé úrokové míry.

Jednou z používaných operací na volném trhu jsou repo operace, které jsou ve své podstatě kombinace dvou obchodů – poskytnutí /přijetí peněz proti poskytnutí/přijetí cenných papírů a termínovaného zpětného obchodu.

1.2.3.2 Přímé nástroje měnové politiky

Jsou svým způsobem tržní ekonomice cizí, neboť přímo dopadají do rozhodovacího mechanismu bank a omezují tak jejich podnikatelskou samostatnost. Navíc jsou často pro

různé skupiny bank konstruovány selektivně. Banky se jejich používání v zásadě brání. [7, str. 220-221]. Tyto nástroje jsou používány spíše výjimečně a jsou časově omezené. Do této skupiny nástrojů měnové politiky patří limity úvěrů bank, limity úrokových sazeb bank, povinné vklady a pravidla likvidity.

Povinné minimální rezervy

Jsou to prostředky, které banky musí udržovat jako svůj vklad u centrální banky. Výše povinných minimálních rezerv je stanovena procentní sazbou z vkladů domácích nebankovních subjektů. Ačkoliv tyto rezervy nemají přímý dopad na měnovou bázi ani na krátkodobou úrokovou míru, mají vliv na peněžní multiplikátory. Dopad změn nebo podmínek stanovení povinných minimálních rezerv na banky může být velmi intenzivní. Proto k nim nedochází tak často a jsou relativně malé a banky mají dostatek času na přizpůsobení.

1.3 Obchodní banky

Ve své podstatě jsou banky podnikatelské subjekty, které však mají ve srovnání s podniky v jiných odvětvích řadu specifických rysů. Základní cíl činnosti banky je shodný jako u ostatních podniků, jde tedy o maximalizaci tržní ceny akcií nebo maximalizaci zisku. K vymezení banky se využívají dvě hlediska:

- funkční hledisko, kde je banka vymezena jako druh finančního zprostředkovatele,
- právní hledisko je založeno na přesném vymezení banky v příslušné právní normě.

1.3.1 Základní funkce bank

Banky plní v podmínkách tržní ekonomiky řadu funkcí, za základní je možné považovat:

- finanční zprostředkování,
- emise bezhotovostních peněz,
- provádění platebního styku,
- zprostředkování finančního investování na peněžním a kapitálovém trhu. [8, str. 87]

Banky jsou nejvýznamnější institucí, která zajišťuje *finanční zprostředkování*, při kterém převádí kapitál od přebytkových jednotek k deficitním. Jejich snahou je umístění získaných zdrojů tam, kde při daném riziku přináší nejvyšší zhodnocení.

Bezhotovostní peníze představují zápisy na bankovních účtech, a proto je na rozdíl od hotovostních peněz, mohou emitovat kromě centrální banky i ostatní banky.

Při provádění platebního styku banky vedou svým klientům účty a provádí převody mezi jejich účty bez nutnosti hotovostních peněz.

1.3.2 Typy obchodních bank

V bankovním systému se nachází mnoho různých bankovních institucí, jejichž činnost se může velmi odlišovat.

Spořitelny jsou instituce, které jsou specializovány na výběr vkladů od klientů. Mohou vést účty, provádět platební styk, poskytovat půjčky a úvěry a další operace.

Stavební spořitelny jsou instituce, které se zabývají pouze stavebním spořením. Hlavní náplní jejich činnosti je přijímání účelových vkladů a za předem daných podmínek poskytují stavební úvěry.

Úvěrová družstva jsou víceméně malé banky, které jsou založené na družstevním principu. Zaměřují se na poskytování úvěrů, zejména omezenému okruhu klientů. Některá úvěrová družstva se postupně změnila ve velké universální banky.

Hypoteční banky jsou speciální peněžní ústavy, které svou činnost specializují hlavně na poskytování hypotečních úvěrů. Hypoteční úvěry jsou spjaty s jejich zajištěním – zástavní právo na nemovitost. Kromě poskytování úvěrů mohou hypoteční banky získávat finanční zdroje emisí vlastních hypotečních zástavních listů.

Investiční banky se specializované bankovní instituce, jejichž hlavní operace se týkají cenných papírů.

Rozvojové banky poskytují finanční prostředky na rozvojové investice firem či vybraného území. Jejich služby jsou poskytovány jak v národním, tak v mezinárodním měřítku.

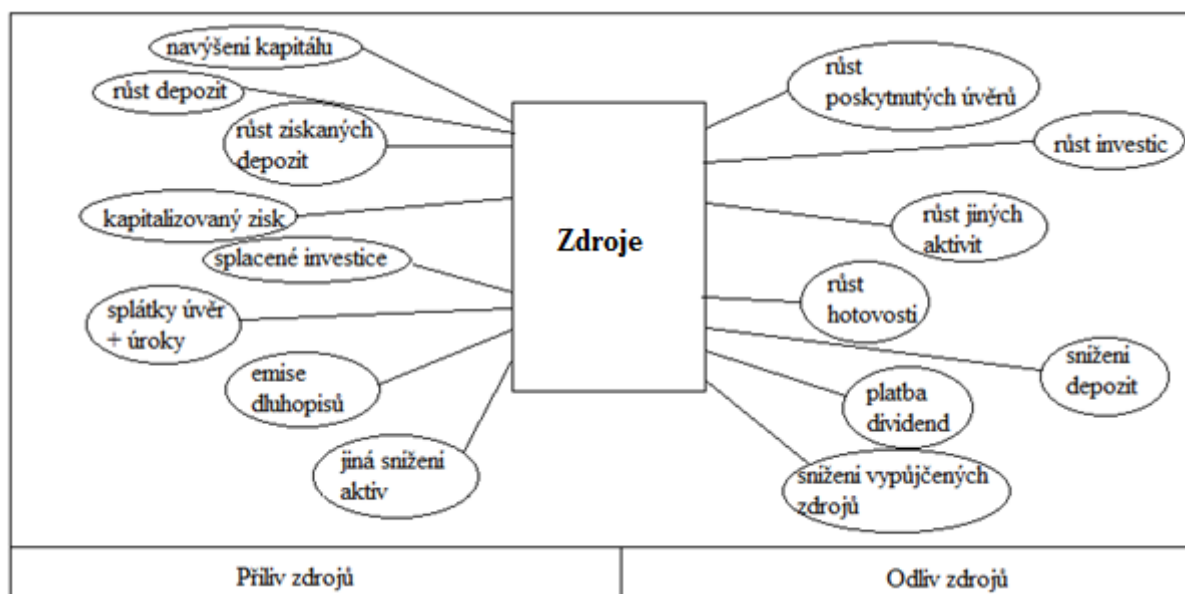
1.3.3 Pojištění vkladů

Ačkoli již roku 1924 Československá republika zavedla pojištění vkladů. Tento systém však nevydržel dlouho. Za nejstarší systém pojištění vkladů je tak považován systém z roku 1934, který byl vytvořen ve Spojených státech. Rozšiřování systému pojištění vkladů, jaký zavedly Spojené státy, bylo velmi pomalé. V 70. letech se k tomu systému připojilo jen pět zemí, mezi nimiž bylo Finsko, Norsko, Kanada, Západní Německo a Japonsko.

Státy Evropské unie uplatňují explicitní systém pojištění vkladů podle směrnice Evropského parlamentu a Rady z roku 1994 o systémech ručení za vklady. Ve směrnici jsou definovány základní rysy pojištění, např. minimální výši pojištění souhrnných vkladů každého vkladatele v částce 20 000 eur. Dále je zde ustanoveno, že pobočky z jiných členských států se budou účastnit systému pojištění vkladů svého domovského státu. [4]

1.4 Hospodaření bank

Jelikož jsou banky považovány za podnikatelské subjekty, je jejich existence podmíněna úspěšným hospodařením. Dále je důležité zjistit, kde banky získaly zdroje ke svému podnikání (Obr. 6), o jaké zdroje se jedná a jak jsou využívány. Zdroje se dají rozlišit z několika hledisek. Jednak z hlediska majetkového na zdroje cizí a vlastní. Dalším kritériem může být například doba splatnosti.

Obr. 6 Tok zdrojů banky

Zdroj:[6, str. 247]

1.4.1 Hodnocení hospodaření bank

Ziskovost bankovního podnikání

Klíčovým ukazatelem hospodaření banky je finální čistý zisk, ke kterému se vztahují hlavní indikátory ziskovosti bankovního podnikání. K hodnocení ziskovosti bank se používá především výpočet poměrů zkoumaných veličin a to z toho důvodu, že poměrové ukazatele mají velkou tradici a jde o relativně jednoduchý a populární způsob. Dalším důvodem je srovnatelnost výsledných hodnot s hodnotami ostatních bank. V neposlední řadě se tento způsob využívá, protože akcie bank nejsou veřejně obchodovatelné, a proto jejich cena na

kapitálovém trhu není vhodná pro určení hospodaření bank. Avšak samotná hodnota poměrového ukazatele nemá velkou vypovídací schopnost a je nutné pracovat také s časovou řadou hodnot poměrových ukazatelů a sledovat jejich vývoj. Dále je zapotřebí objektivně zhodnotit ziskovost a srovnat ji s hodnotami ukazatelů jiných bankovních institucí.

K nejvíce využívaným a důležitým ukazatelům patří výnosnost aktiv (ROA – return on assets) a výnosnost kapitálu (ROE – return on equity). Tyto ukazatele se vypočítají pomocí následujících vzorců:

$$ROA = \frac{\text{Hrubý zisk}}{\text{Celková aktiva}}$$

$$ROE = \frac{\text{Čistý zisk po zdanění}}{\text{Kapitál}}$$

Ukazatel ROA zejména vypovídá o schopnosti managementu využít aktiva banky k vytvoření zisku. Je určen především pro řídicí pracovníky. Zatímco ukazatel ROE vypovídá o míře výnosu, který patří akcionářům banky. Akcionáři tak mohou hodnotit úspěšnost své investice vůči k postoupenému riziku a srovnávají ji s alternativními investičními příležitostmi. Oba tyto ukazatele se mohou vyskytovat v různých obměnách, například se používají indikátory ROAA a ROAE, které se vztahují k průměrným aktivům a průměrnému kapitálu.

Při analýze ziskovosti může být užitečné rozložit některé ukazatele na jejich dílčí komponenty a proniknout tak více do hloubky výsledků hospodaření bank. Jako nejzákladnější příklad lze uvést vztah mezi ROA a ROE. Pokud u obou ukazatelů použijeme v čitateli čistý zisk po zdanění, lze jejich propojení zapsat následovně:

$$\frac{\text{Čistý zisk po zdanění}}{\text{Kapitál}} = \frac{\text{Čistý zisk po zdanění}}{\text{Celková aktiva}} = \frac{\text{Celková aktiva}}{\text{Kapitál}}$$

neboli

$$ROE = ROA \times LM,$$

kde LM je pákový multiplikátor nebo multiplikátor kapitálu (leverage multiplier, equity multiplier. [6, str. 260]

Na tomto rozkladu je vidět, jak citlivá je výnosnost na způsob financování aktiv. Je tedy možné, že banka, která má poměrně nízkou hodnotu ROA, může dosáhnout vyšší výnosnosti. Lze toho dosáhnout pomocí cizích zdrojů a dluhového financování a nízké hodnotě kapitálu. Díky rozkladům indikátorů na dílčí komponenty lze lépe identifikovat příčiny nedostatečné nebo zhoršující se ziskovosti bank. Ukazuje oblasti, na které by se měl management při řízení banky nejvíce zaměřit. Dosahování nadprůměrné ziskovosti je závislé na několika faktorech:

- obezřetném používání finanční páky neboli adekvátním nastavení poměru cizích zdrojů a kapitálu,
- obezřetném používání fixních aktiv při zvyšování provozních výnosů a celkového objemu výstupů,
- stálé kontrole provozních a správních nákladů tak, aby se každá koruna z nových prodejů stala i ziskem,
- obezřetném řízení bankovního portfolia tak, aby byla zajištěna likvidita banky a zároveň dosažena maximální rizikově přijatelná výnosnost aktiv,
- obezřetném přístupu k riziku tak, aby případné ztráty nepřevýšily výnosy a kapitál banky. [6, str. 267]

Efektivnost bankovního podnikání

V některých případech dochází k nesprávnému výkladu efektivnosti, kdy je tento pojem zaměňován za ziskovost a poté používán jako její ekvivalent. Ale mezi těmito dvěma pojmy jsou velké rozdíly. Efektivnost, na rozdíl od ziskovosti, která poměřuje výnosy, náklady, zisk vzhledem k aktivům, kapitálu či investicím, zkoumá vztah mezi použitými vstupy a vyprodukovanými výstupy. Dalším rozdílem je způsob měření.

Celková efektivnost lze dekomponovat na čtyři základní složky:

1. technická efektivnost
2. alokační efektivnost
3. efektivnost z rozsahu
4. efektivnost ze sortimentu.

Do současné doby bylo vyvinuto několik základních metod pro měření efektivnosti. Tyto metody se dají dělit na parametrické a neparametrické. *Parametrické metody jsou stochastické povahy a usilují o odlišení neefektivnosti od efektů náhodných chyb, což dodává konečným výsledkům větší věrohodnost.* [6, str. 269] Nejvýznamnější metodou z této skupiny metod je Stochastic Frontier Approach (SFA). K výpočtu relativní efektivnosti se používají nákladové a ziskové funkce. Jedná se tedy o řešení dvou optimalizačních úkolů – minimalizace nákladů

a maximalizace zisku. U minimalizace nákladů vychází neefektivnost z neoptimální volby objemu vstupů při daných cenách vstupů a množství výstupů. Co se týká maximalizace zisku, tak zde neefektivnost pramení z nesprávné volby objemu výstupů při jejich dané ceně nebo ze špatně zvolené ceny při daném množství výstupů.

Neparametrické metody jsou deterministické a neumožňují tedy účinně eliminovat negativní dopad náhodných chyb, chyb v měření nebo nedokonalých dat na vypočtenou míru efektivnosti. To se odrazí ve výsledné hranici efektivnosti, která nemusí odpovídat skutečnosti. Data Envelopment Analysis (DEA) reprezentuje skupinu neparametrických metod. Zde je nejčastějším postupem výpočtu efektivnosti definování poměru vážené sumy vstupů a vážené sumy výstupů. Vyžaduje se přesné vymezení jednotného souboru vstupů a výstupů bankovního podnikání, které platí pro všechny zkoumané banky. Existuje spousta modifikací DEA modelu, ale v praktickém použití se nejvíce používají dva základní:

- CCR model, předpokládající pouze podmínky konstantních výnosů z rozsahu
- BCC model, počítající s variabilními výnosy z rozsahu.

Jestliže je míra efektivnosti každé banky posuzována dle individuálních kritérií (je zde možnost volby vhodných vah jednotlivých faktorů), výsledná hodnota efektivnosti h_0 pro banku₀ vyplývá z následujícího vztahu:

$$\max h_0(u, v) = \frac{\sum_{r=1}^s u_r y_{r0}}{\sum_{i=1}^m v_i x_{i0}}$$

za podmínky, že

$$\frac{\sum_{r=1}^s u_r y_{rj}}{\sum_{i=1}^m v_i x_{ij}} \leq 1, j = 1, 2, \dots, j_0, \dots, n$$

$$u_r \geq 0, r = 1, 2, \dots, s$$

$$v_i \geq 0, i = 1, 2, \dots, m,$$

Kde h_0 je míra efektivnosti bank y_0 ,

u_r, v_i – váhy jednotlivých vstupů a výstupů,

y_{ij} – pozorovaná hodnota výstupu r pro j -tou banku,

x_{ij} – pozorovaná hodnota vstupu i pro j -tou banku,

r – identifikátor jednotlivých výstupů z celkem s výstupů,

i – identifikátor jednotlivých vstupů z celkem m vstupů,

j – identifikátor jednotlivých bank z celkem n bank. [6, str. 272]

Dostupné a relativně jednoduché měření efektivnosti přináší managementu velké výhody. Představené metody totiž nemusí být použity pouze pro hodnocení a vzájemné srovnání bank, ale za použití interních dat je lze bezproblémově aplikovat rovněž na jednotlivé pobočky a pracoviště v rámci jedné banky. [6, str. 272]

2 BANKOVNÍ SYSTÉM ČESKÉ REPUBLIKY

2.1 Struktura českého bankovního sektoru

Až do roku 1990 byl v České republice jednostupňový systém, ve kterém byla hlavní bankou Státní banka československá. Poté se český bankovní systém stal dvoustupňovým, kde první stupeň reprezentuje centrální banka Česká národní banka a druhý stupeň ostatní obchodní banky. V současné době je v České republice 44 bank, z nichž většina z nich má zahraničního majitele.

V Tab. 1 je zachycen vývoj počtu bank podle vlastnické struktury. Od roku 2009 přibylo na území České republiky 6 bank z toho pouze 1, ve které je česká rozhodující účast. Počet bank byl v roce 2012 stejný jako v roce 2011.

Tab. 1 Struktura bank v ČR podle vlastnictví 2009-2012

Struktura bank podle vlastnictví		31.12.2009	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012	
v tom	banky s rozhodující českou účástí	Celkem	7	8	8	8
		banky se státní účástí	2	2	2	2
		banky s rozhodující českou účástí	5	6	6	6
	banky s rozhodující zahraniční účástí	Celkem	32	33	36	36
		banky s rozhodující zahraniční účástí	14	14	15	15
		pobočky zahraničních bank	18	19	21	21
	banky v nucené správě	0	0	0	0	

Zdroj: [11]

2.2 Legislativa

V České republice se zřizování, fungování a zánik bank řídí zákonem č. 21/1992 Sb., o bankách. Jsou zde určeny vztahy, které souvisí s působením zahraničních bank na území České republiky.

Bankami se pro účely tohoto zákona rozumějí akciové společnosti se sídlem v České republice, které

- a) přijímají vklady od veřejnosti, a
- b) poskytují úvěry,

a které k výkonu činností podle písmen a) a b) mají bankovní licenci. [9]

Banka může, kromě výše uvedených činností, vykonávat i další činnosti, na které dostala povolení v podobě udělené licence. Mezi tyto činnosti patří:

- *investování do cenných papírů na vlastní účet,*
- *finanční pronájem (finanční leasing),*
- *platební styk a zúčtování,*
- *vydávání a správu platebních prostředků, například platebních karet a cestovních šeků,*
- *poskytování záruk,*
- *otvírání akreditivů,*
- *obstarávání inkasa,*
- *poskytování investičních služeb podle zvláštního právního předpisu, s tím, že se v licenci uvede, které hlavní investiční služby a doplňkové investiční služby je banka oprávněna poskytovat a ve vztahu ke kterým investičním nástrojům podle zvláštního právního předpisu,*
- *finanční makléřství,*
- *výkon funkce depozitáře,*
- *směnářenskou činnost,*
- *poskytování bankovních informací,*
- *obchodování na vlastní účet nebo na účet klienta s devizovými hodnotami, které nejsou*
- *investičním nástrojem, a se zlatem,*
- *pronájem bezpečnostních schránek,*
- *činnosti, které přímo souvisejí s činnostmi uvedenými v písmenech a) až n) a v odstavci 1.*

Bankovní činnosti uvedené v odstavci 1 písm. a) a b) a v odstavci 3 může vykonávat na území České republiky rovněž zahraniční banka prostřednictvím své pobočky.

Právní postavení České národní banky upravuje zvláštní zákon č. 6/1993 Sb. o České národní bance a dalších platné právní předpisy.

2.3 Vývoj bankovníctví v České republice

Počátek působení bank na českém území se datuje na počátek 19. století. Čeští šlechtici v té době iniciovali založení České spořitelny, která měla sídlo v Praze. O několik let později se k nám dostala pobočka rakouské National Bank. Následně se začaly objevovat další a další

banky, avšak ne všechny byly úspěšné. Některé banky totiž doplatily na své neobezřetné chování. Dále byly banky ovlivněny burzovním krachem roku 1873. Tento krach měl velký dopad na burzu ve Vídni, které bylo díky habsburské monarchii úzce spjato s Čechy. A proto krize zasáhla i pražský peněžní a kapitálový trh. Během deseti let bylo založeno pouze 6 bank, kdežto 99 bank zkrachovalo. Nedůvěra v úvěrový (resp. bankovní) systém zapříčinila, že rozvoj českého bankovníctví oproti evropským státům byl pomalejší.

Začátkem 20. století se situace zlepšila. A to i během první světové války. Vznik Československé republiky výrazně ovlivnil vývoj bankovníctví u nás. Nově utvořený stát musel v krátké době vyřešit některé finanční problémy, které souvisely s vytvořením měny nového státu a měnovou odlokou. V té době byla zřízena centrální banka, která nesla jméno Národní banka Československá. Její činnost byla zahájena 1. dubna 1926 a prvním guvernérem byl jmenován V. Pospíšil. Jako hlavní úkoly byly určeny především právo vydávat bankovky a udržovat směnný kurz k zahraničním měnám.

V době, kdy vznikala republika, bylo u nás 301 obchodních akciových bank, ale jejich počet během krátké doby výrazně snížil. Poté přišla hospodářská krize (1929-1939), která naštěstí neměla na český bankovní sektor tak drtivý dopad jako na jiné státy. Přestože bankovní soustava byla poměrně rozsáhlá, byla plně funkční. Kolem roku 1938 měla zvláštní postavení Živnobanka, která byla dosti oblíbená mezi drobnými živnostníky i velkými podnikateli.

Během okupace se počet bank zase snížil. Většina bank přešla pod správu německých vlastníků a v některých případech dokonce došlo k násilné likvidaci. Trend ve snižování bankovních institucí pokračoval i po roce 1945. Dekrety, které vydal prezident 24. 10. 1945, došlo ke znárodnění akciových bank a soukromých pojišťoven. Po nástupu komunistické strany k moci se začalo s centralizací bankovního sektoru, jejímž výsledkem bylo zrušení Národní banky Československé a založení Státní banky československé v čele s generálním ředitelem, který byl jmenován vládou na návrh ministra financí. Jednalo se o velmi podstatnou změnu, protože tím banka přišla o svou nezávislost ústřední měnové instituce. V té době došlo také ke zrušení všech nebankovních finančních institucí kromě zdravotní a škodní pojišťovny.

Až do roku 1990 byla na území ČSFR dána striktní specializace jednotlivých bank. Od 1. ledna 1990 vstoupily v platnost dva zákony: zákon č. 130/1989 Sb., o Státní bance československé, a zákon č. 158/1989 Sb., o bankách a spořitelnách. Tím byl vytvořen alespoň v základních rysech předpoklad pro fungování bankovního systému tak, jak je běžné

v ekonomicky vyspělých zemích – dvoustupňový bankovní systém. Dalším významným krokem, který posunul charakter bankovního sektoru dále ve směru charakteristickém a běžném pro bankovní sektor ve světě, bylo schválení zákona č. 21/1992 Sb., o bankách. Tento zákon poté vstoupil v platnost 1. 2. 1992. Byly zde tendence k univerzalizaci bank i ostatních finančních institucí a snaha jednat s depozitními institucemi jako s jednou skupinou v legislativě i regulaci. Koncem roku 1991 bylo v ČSFR už 24 bank včetně zahraničních. Pro srovnání na počátku roku 1990 jich na území ČSFR bylo jen 5. Tento trend vydržel do roku 1993, poté po několik let stagnoval. Zpomalení růstu počtu bank způsobilo zejména regulativní opatření centrální banky. Postupně se požadavky na kapitál a i další požadavky na bankovní podnikání podstatným způsobem zpřísnily.

2.3.1 Privatizace bank

Banky, které zastávaly před rokem 1990 roli obchodních bank, se postupně přeměňovaly na skutečné obchodní banky. K 1. březnu 1992 byla privatizována Živnostenská banka, jež se stala akciovou společností s majoritní zahraniční majetkovou účastí. Pomocí kupónové metody byly částečně privatizovány Česká státní spořitelna a Investiční banka se stále významnou účastí státu.

Vyloučením obchodní činnosti Státní banky československé vznikla v roce 1990 Komerční banka. Po schválení privatizačního projektu Vládou ČSFR došlo k transformaci do té doby státní banky na akciovou společnost, jejíž akcie byly zařazeny do kuponové privatizace. V roce 1997 Vláda České republiky schválila prodej státních akcií KB a o dva roky později zveřejnila inzerát, ve kterém vyzývala potenciální investory, aby vyjádřily svůj zájem o koupi státního podílu v KB. K převzetí KB francouzským investorem Sociétés Générale došlo v roce 2001 poté, co Vláda rozhodla o prodeji státního podílu za 40 mil. Kč.

V roce 1993 došlo k převzetí Poštovní banky a její rozsáhlou sítí obchodních míst, které byly umístěny na pobočkách České pošty, Investiční bankou. Významný podíl měl stát i v Československé obchodní bance. Což vyvolalo otázku, zda by nebylo lepší privatizovat i zbývající část státních podílů, aby se zvýšila efektivnost bankovního systému v České republice. *Hlavními důvody pro privatizaci byly:*

- *odstranění konkurenční výhody bank se státním podílem v podobě vyšší bezpečnosti, resp. jistoty, že stát v případě problémů nenechá padnout (morální hazard),*

- *zrušení výsadního postavení státu mezi akcionáři – stát v zásadě bez ohledu na akcionářské podíly může různými způsoby „usměrňovat“ další akcionáře a členy vedení bank,*
- *zvýšení efektivnosti činnosti bank – soukromí akcionáři se na rozdíl od zástupců státu rozhodují podle ekonomických, a nikoli politických kritérií. [7, str. 450-1]*

Zastánci, kteří byli proti privatizaci, tvrdili, že pokud dojde ke snížení ratingu banky a přísnějším přístupem k dlužníkům, tak by to mělo za následek odmítání úvěrů a problémy velkého množství značně zadlužených firem. Banky nakonec byly privatizovány prodejem majoritního podílu zahraničnímu investorovi a v současné době je cca 95 % aktiv bank spjato s bankami se zahraničními vlastníky.

2.4 Česká národní banka

Česká národní banka je centrální bankou České republiky a zároveň orgánem, který vykonává dohled nad finančním trhem. Její zřízení je ustaveno Ústavou České republiky. Řídí se dle zákona č. 6/1993 Sb. o České národní bance a dále dle dalších platných právních předpisů. Zákon dále určuje rozsah kompetencí správního úřadu, které jí jsou svěřeny. Nejvyšším orgánem ČNB je bankovní rada, v jejímž čele stojí guvernér. V současné době tuto funkci zastává Ing. Miroslav Singer, Ph.D, který byl do této funkce jmenován prezidentem na šestileté období v roce 2010. Dalšími členy bankovní rady jsou dva viceguvernéři a čtyři členové bankovní rady. Stejně jako u guvernéra i tito členové jsou jmenováni prezidentem na šest let.

2.4.1 Cíle ČNB

Hlavní cílem České národní banky je udržování cenové stability a k tomu využívá cílování inflace. Tento způsob udržování cenové stability zavedla v roce 1998. Mezi významné rysy cílování inflace patří střednědobost strategie, využití prognózy inflace a veřejné vyhlášení inflačního cíle, resp. posloupnosti inflačních cílů. Z prognózy budoucího vývoje Bankovní rada předvídá rizika, která by vyplynula, pokud by došlo k nenaplnění daných cílů. Dále se rozhoduje, zda má dojít ke změně měnově-politických nástrojů a jakým způsobem by měla být tato změna provedena. Těmito změnami má být zabráněno vychylování inflace za hranici tzv. tolerančního pásma inflačního cíle. Jako příklad můžeme uvést zvýšení repo sazby, které prostřednictvím tzv. transmisního mechanismu zpravidla oslabí agregátní poptávku, a v důsledku toho dochází k oslabení cenového růstu. Opačný efekt má snížení repo sazby.

Inflační cíle

V následující tabulce (Tab. 2) jsou inflační cíle ČNB stanovené v čisté inflaci od roku 1998 do roku 2005.

Tab. 2 Inflační cíle ČNB 1998-2005

Pro rok	Ve výši	Plnění k měsíci	Stanoven
1998	5,5-6,5 %	prosinec 1998	prosinec 1997
1999	4-5 %	prosinec 1999	listopad 1998
2000	3-5,5 %	prosinec 2000	prosinec 1997
2001	2-4 %	prosinec 2001	duben 2000
2005	1-3 %	prosinec 2005	duben 1999

Zdroj: [11]

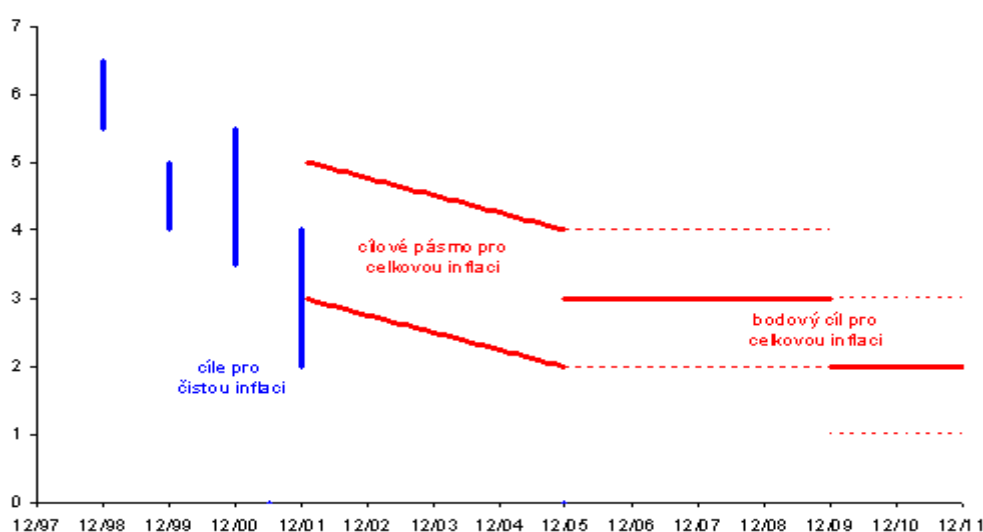
Cílové pásmo stanovené v celkové inflaci v období leden 2002 - prosinec 2005 (Tab. 3).

Tab. 3 Inflační pásmo 2002-2005

	Měsíc	Ve výši	Plnění k měsíci	Stanoven
začátek pásma	leden 2002	3 - 5 %	leden 2002	Duben 2001
konec pásma	prosinec 2005	2 - 4 %	prosinec 2005	

Zdroj: [11]

Od ledna 2006 do prosince 2009 byl uveden inflační cíl 3 %. Až do přistoupení České republiky k eurozóně je stanoven inflační cíl 2 % (Obr. 7). A i nadále ČNB usiluje o to, aby se skutečná hodnota nelišila od daného cíle o více než o jeden procentní bod na obě strany.

Obr. 7 Inflační cíle ČNB 1997-2011

Zdroj: [11]

ČNB při posuzování vývoje inflace vychází ze statistických dat publikovaných ČSÚ. Hodnoty inflace, z nichž vychází provádění i zpětné hodnocení měnové politiky ČNB v režimu cílování inflace, jsou publikovány institucí nezávislou na ČNB. Toto uspořádání zvyšuje kredibilitu inflačního cílování.

Prognózy- inflace

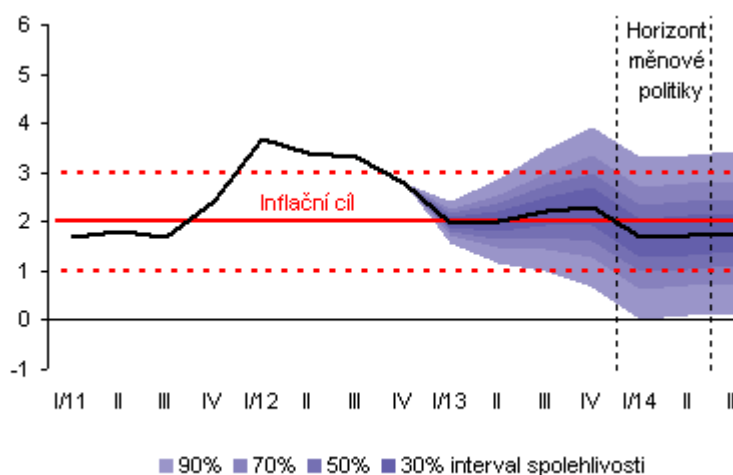
ČNB ve svých studiích uvádí, jaká je očekávaná výše přírůstku indexu spotřebitelských cen. Pro celý rok 2014 je určena výše 1,7 %. (Tab. 4)

Tab. 4 Přírůstek indexu spotřebitelských cen

Ukazatel	Horizont	Ve výši
meziroční přírůstek indexu spotřebitelských cen	1. čtvrtletí 2014	1,70%
	2. čtvrtletí 2014	1,70%

Zdroj: [11]

Odhady budoucího vývoje inflace pohybují kolem inflačního cíle, který je stanoven na 2 % pro střednědobý horizont. (Obr. 8) Pro všechny měsíce prvního čtvrtletí (leden – březen) roku 2013 se předpovídá meziroční přírůstek indexu 2 %.

Obr. 8 Vývoj iflance v České republice 2011-2014

Zdroj: [11]

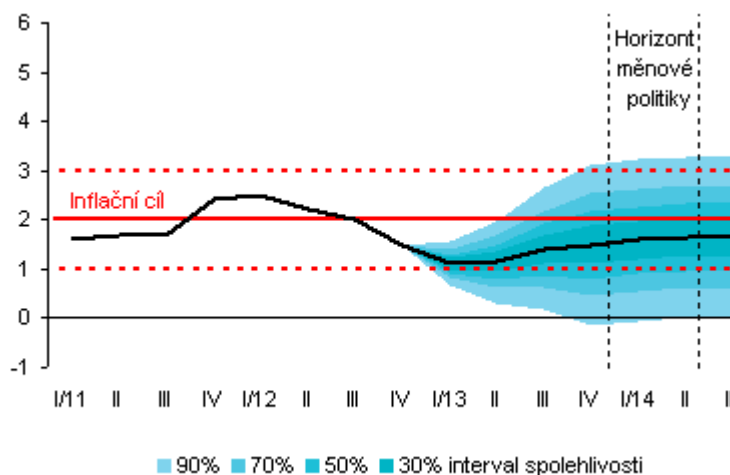
Vějířový graf zachycuje nejistotu budoucího vývoje inflace spotřebitelských cen. Nejtmavší pásmo kolem středu prognózy odpovídá vývoji, který nastane s 30% pravděpodobností. Rozšiřující se pásma zobrazují postupně vývoj s pravděpodobností 50 %, 70 % a 90 %.

Prognózy měnově politické inflace na 1. pololetí roku 2014 se pohybují pod hranicí 2 % v roce 2014 (Tab. 5). Měnově politická inflace je inflace, na kterou reaguje měnová politika. Je definována jako celková inflace očištěná o primární dopady změn nepřímých daní. ČNB se snaží, aby se měnově politická inflace pohybovala poblíž inflačního cíle s ohledem na ekonomický vývoj a stabilitu finančních trhů. Její vývoj je zachycen na Obr. 9.

Tab. 5 Prognóza měnově politické inflace na rok 2014

Ukazatel	Horizont	Ve výši
měnově politická inflace	1. čtvrtletí 2014	1,60%
	2. čtvrtletí 2014	1,60%

Zdroj: [11]

Obr. 9 Vývoj měnově-politické inflace v České republice 2011-2014

Zdroj: [11]

Vějířový graf zachycuje nejistotu budoucího vývoje měnově-politické inflace. Nejtmavší pásma kolem středu prognózy odpovídá vývoji, který nastane s 30% pravděpodobností. Rozšiřující se pásma zobrazují postupně vývoj s pravděpodobností 50 %, 70 % a 90 %.

2.4.2 Nástroje měnové politiky

K naplnění hlavního cíle má ČNB k dispozici řadu nástrojů. Mezi nimi najdeme operace na volném trhu, povinné minimální rezervy a automatické a mimořádné facility.

Operace na volném trhu

Cílem operací na volném trhu je usměrňovat vývoj úrokových sazeb v ekonomice. Operace na volném trhu jsou většinou prováděny ve formě repo operací (na základě rámcové smlouvy o obchodování na finančním trhu). [11]

Tyto operace je možné rozdělit na:

- Hlavní měnový nástroj – jedná se o repo operace prováděné formou tendrů, klíčovou sazbou je dvoutýdenní repo sazba
- Doplnkový měnový nástroj – jde o tříměsíční repo operace
- Nástroje jemného ladění – spadají sem devizové operace a operace s cennými papíry, které se využívají v neočekávaných výkyvech likvidity trhu, kdy by mohlo dojít k narušení stability úrokových sazeb.

Automatické facility

Jedná se o nástroj, sloužící k ukládání nebo poskytování likvidity přes noc (overnight). Automatické facility se dají dělit na dvě skupiny

- Depozitní facilitata
- Marginální zápůjční facilitata

Mimořádné facility

Na podzim 2008 ČNB zavedla mimořádné dodávací repo operace se splatností dva týdny a tři měsíce, jejichž cílem je podpořit fungování trhu se státními dluhopisy. Od ledna 2011 byla zachována pouze dodávací repo operace se splatností dva týdny. [11]

Povinné minimální rezervy

Povinné minimální rezervy patří k základním nástrojům měnové politiky, jejímž prostřednictvím může centrální banka ovlivnit objem likvidity. V současné době v České republice tento nástroj ustupuje do pozadí. Spíše se využívá k zajištění hladkého průběhu mezibankovního platebního styku.

Na základě zákona o České národní bance je každá banka (včetně stavebních spořitelén), pobočka zahraniční banky, která má v ČR bankovní licenci nebo se rozhodne v ČR podnikat na základě tzv. "Jednotné licence" a od 1. 1. 2012 i družstevní záložna (dále jen „banka“) povinna držet na svém účtu u ČNB PMR, tzn. určitý předem stanovený objem likvidních prostředků. Banky v současné době udržují PMR na svém účtu ve Zúčtovacím centru ČNB (tzv. účet platebního styku) a/nebo na účtu pro výběry a skládání hotovostí, mají-li tento účet

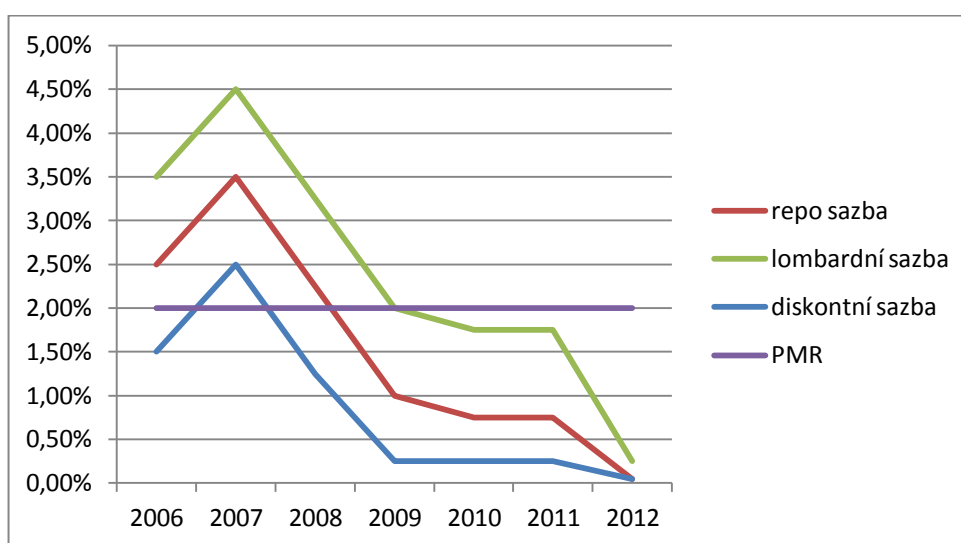
zřízen nebo případně na zvláštním účtu pro PMR. Předepsaný objem PMR je stanoven na 2 % ze základny pro výpočet PMR. S platností od 12. 7. 2001 je touto základnou objem primárních závazků dané banky vůči nebankovním subjektům, jejichž splatnost nepřevyšuje 2 roky. Systém PMR funguje na principu průměrování, tzn. příslušná banka je povinna udržovat na účtech pro plnění PMR takový denní zůstatek, který je v průměru za udržovací období (přibližně 1 měsíc – začíná první čtvrtek v měsíci a končí ve středu před prvním čtvrtkem v následujícím měsíci) roven minimálně stanovené PMR pro dané udržovací období. Prostředky na tomto účtu až do výše předepsaného objemu PMR jsou počínaje 12. 7. 2001 bankám úročeny dvoutýdenní repo sazbou ČNB (dříve úročeny nebyly). [11]

V další tabulce (Tab. 7) jsou uvedeny používané měnově-politické nástroje zároveň s jejich sazbami. Vývoj sazeb měnově politických nástrojů je zobrazen v Obr. 10.

Tab. 6 Měnově-politické nástroje ČNB

Úrokové sazby	Úroková sazba	Platí od
dvoutýdenní repo operace - 2T repo sazba	0,05%	2.11.2012
depoziční facilita - diskontní sazba	0,05%	2.11.2012
marginální záůjční facilita - lombardní sazba	0,25%	2.11.2012
Povinné minimální rezervy	Sazba z primárních vkladů	Platí od
Banky	2,00%	7.10.1999
stavební spořitelny a ČMZRB	2,00%	7.10.1999

Zdroj: [11]

Obr. 10 Vývoj lombardní, repo a diskontní sazby a PMR v ČR 2006-2012

Zdroj: vlastní zpracování dle [11]

2.5 Regulace bankovního sektoru

V České republice jako regulátor bankovního sektoru vystupuje Česká národní banka. Pravidelně zveřejňuje seznamy regulovaných a registrovaných subjektů finančního trhu. Důvod je prostý. ČNB chce poskytnout široké veřejnosti i odborníkům informace o tom, zda subjekty, se kterými se mohou setkat na českém finančním trhu, mají oprávnění k nabízení a poskytování finančních služeb.

Aktualizace údajů v databázi je realizována průběžně, pokud se týká vzniku a zániku oprávnění k činnosti, změn z důvodů fúzí, názvů subjektu, rozsahu povolených činností apod. Ostatní údaje, tj. zejména kontaktní údaje (adresa, telefon, fax, e-mail, www stránky) jsou aktualizovány čtvrtletně v případě bank a poboček zahraničních bank, družstevních záložen a pojišťoven a poboček zahraničních pojišťoven, u ostatních subjektů pouze na základě jejich oznámení dotčenými subjekty. Aktuálnost těchto údajů proto závisí na tom, zda a kdy dotčený subjekt změny České národní bance oznámí. Od 1. 2. 2012 do těchto seznamů přibýly i informace o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí. Dříve tyto položky byly vedeny samostatně.

2.5.1 Fond pojištění vkladů

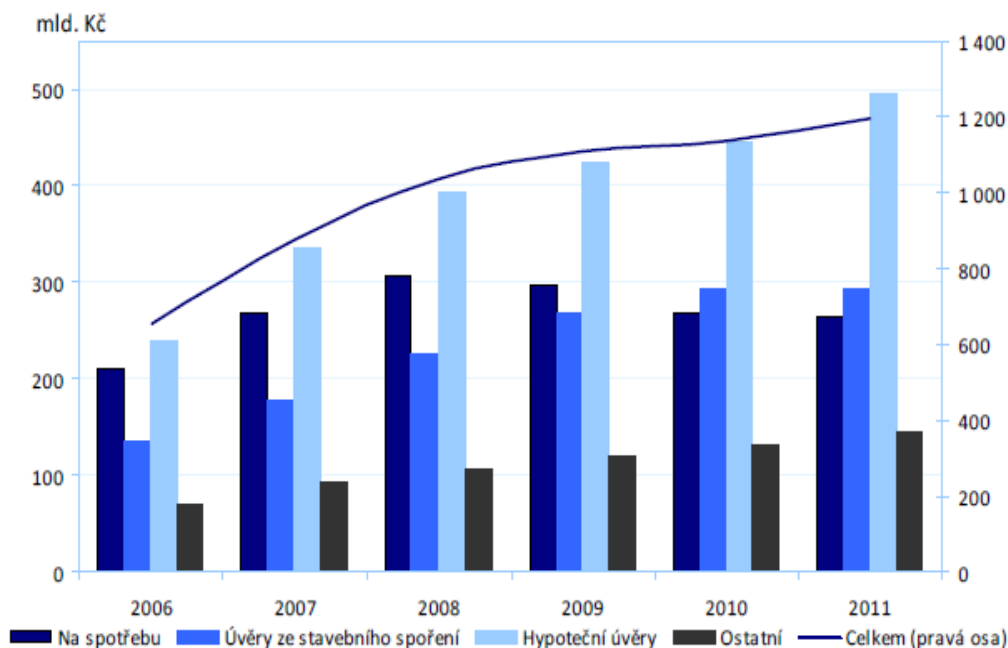
Jako první zemí, která pojištění vkladů zavedla, byla Československá republika již v roce 1924. Bohužel, tento systém neměl dlouhého trvání.

Pojištěny jsou v korunách i cizí měně včetně úroků do výše maximálně 100.000 eur, v přepočtu zhruba 2,5 milionu Kč, na jednoho klienta u jedné banky, spořitelny nebo záložny. Náhrady se poskytují do 100 procent jejich výše, není tedy žádná spoluúcast. Pojištěná část tvořila na konci února 2013 zhruba 65 procent celkových evidovaných vkladů u úvěrových institucí. Pojištění vkladu vzniká automaticky uzavřením smlouvy s bankou, spořitelnou nebo záložnou a vložením peněz na účet. Pojištěny jsou běžné, spořicí, termínované a vkladové účty a vkladní knížky. Nepojištěné jsou např. směnky, dluhopisy, podílové listy. Vklady vedené v pobočkách zahraničních bank jsou také pojištěny, ale v systému pojištění země, kde má příslušná mateřská banka sídlo. Pojištění vkladů v zemích EU je stejně jako v ČR 100 procent, nejvýše ovšem 100.000 eur na jednoho klienta v jedné bance. [26]

2.6 Zadluženost domácností

Zadluženost domácností v České republice po dlouhé době začala pomalu klesat. Výše dluhů dosáhla v lednu výše 1,16 bilionu Kč. Ve srovnání s loňským rokem, resp. lednem

2012, však došlo k jejich zvýšení o 42 mil. Kč. Na následujícím obrázku (obr. 12) je vidět, jak se vyvíjela zadluženost českých domácností od roku 2006 do roku 2011.

Obr. 11 Vývoj zadluženosti domácností v ČR v letech 2006-2011

Zdroj:[41]

Důvodem proč tomu tak je, že nezaměstnanost dosáhla rekordních hodnot. Proto lidé, nejen ti co přišli o práci, ale i ti, kteří jsou stále zaměstnáni, raději šetří, protože se obávají o jejich budoucnost. Podle jednoho z ekonomů zadluženost českých domácností dosahuje zhruba 58 procent jejich disponibilních příjmů.

Velkou část zadlužení představují úvěry na bydlení (Obr. 11). To vyplývá z vysoké nominální hodnoty, kterou tyto úvěry mají. Z celkového objemu úvěrů tvoří úvěry na bydlení zhruba sedmdesát procent. Z toho podstatnou část zastupují hypotéky, roce 2011 cca 85 %.

Ačkoliv v roce 2012 obyvatelé ČR výrazně pocítili dopad ekonomické recese, mnozí z nich se stali finančně schopní a tak dosáhly na dlouhodobý úvěr. Úvěry na bydlení zvládá bez problémů splácet 95 % klientů. Objem ohrožených nesplacených úvěrů dosáhl na konci roku 2012 výše 45,7 miliardy korun. Z této částky se dlouhodobých úvěrů týkalo 16,4 miliardy korun a krátkodobých pak 29,3 miliardy.

Tab. 7 Úrokové sazby z nových úvěrů pro domácnosti a nefinanční instituce v ČR

	Úroková sazba - nová půjčka	Tempo růstu úvěrů domácností	Úroková sazba nefinančním podniků - nové úvěry	Tempo růstu úvěrů nefinančním podnikům
Duben 2012	6,30%	1,50%	2,70%	0,70%
Březen 2013	6,26%	0,30%	1,99%	-1,30%
duben 2013	6,25%	0,30%	1,98%	-1,90%

Zdroj: [39]

Co se týká vkladů, tak vklady s výpovědní lhůtou, mezi něž patří termínované vklady, v lednu činily 342,2 miliard korun. Meziročně vzrostly o 3,7 miliard korun a meziměsíčně přibližně o půl miliardy korun.

2.7 Výhled českého bankovního sektoru podle ratingové agentury Moody's

Podle studie, kterou vydala ratingová agentura Moody's v roce 2011, byl změněn pohled na český bankovní sektor ze stabilního na negativní. Změna výhledu odrážel zejména oslabující provozní prostředí bank, které se projevuje v důsledku zpomalení hospodářského růstu v celé Evropské unii. Na druhou stranu Moody's uznává, že české banky měly v té době dostatečně stabilní základnu vkladů a vysoké kapitálové rezervy.

Očekávalo se, že růst HDP zpomalí na 1,9 % v roce 2011 a na 0,6 % v roce 2012, což bylo výrazně pod předkrizovou úrovní. Ačkoliv ziskovost zůstávala vysoká, Moody's předvídal, že bude negativně ovlivněna zhoršením provozního prostředí.

Výše nesplácených úvěrů se nadále zvyšoval a koncem června 2011 dosáhl výše 6 % celkového objemu úvěrů. V kontextu slabého provozního prostředí se banky snažily a stále snaží udržet své marže. Což by mohlo vést ke zvýšení rizikových aktiv. Dalším zdrojem rizika Moody's viděla, že bankovní systém je z velké části v zahraničním vlastnictví. České banky tak mohou čelit tlaku ze strany svých mateřských institucí, protože tyto banky začnou ztrácet svůj vliv.

Agentura dále uvedla, že by financování a likvidita měly zůstat stabilní, protože banky plně financují svá úvěrová portfolia pomocí depozit, což snižuje jejich citlivost na změny v tržní důvěře.

3 BANKOVNÍ SEKTOR FINSKA

Finsko stejně jako Švédsko je členem Evropské unie od roku 1995. Avšak na rozdíl od Švédska se rozhodlo přijmout euro, které bylo zavedeno začátkem roku 2002. Již od poloviny devatenáctého století byly banky důležitou institucí a díky silným regulačním opatřením hrály prim na finanční scéně. Akciový trh a pojišťovny se tak dostaly na vedlejší kolej.

3.1 Struktura bankovního sektoru

Počet bank je ve Finsku relativně vysoký. Vysvětlením může být to, že je zde velký počet nezávislých družstevních bank a spořitelen, které spadají do rozsáhlé bankovní skupiny, např. OP-Pohjola. Finský bankovní trh je ovládán především třemi velkými bankovními společnostmi: OP-Pohjola, Nordea Bank Finland a Sampo Bank, která je součástí dánské skupiny Danske Bank A/S, což je největší zahraniční pobočka provozovaná ve Finsku. První zahraniční pobočkou však byla v roce 1982 Citibank International plc. Podle dostupných údajů operovalo na území Finska na konci roku 2011 310 bank, z nichž 294 bylo domácích. Ze zahraničních bank je zde 16 zahraničních bank specializujících se na přijímání vkladů. Celkově se ve Finsku nachází cca 1576 bankovních poboček.

Přehled provozovaných bank na území Finska (údaj k 31. 12. 2011)

- 14 komerčních bank
- 211 poboček družstevních bank ze skupiny OP-Pohjola
- 36 lokálních družstevních bank
- 33 spořitelen (27 bank + 6 společností s ručením omezeným)
- 16 poboček zahraničních bank

3.2 Legislativa

Ve Finsku je fungování jednotlivých bank definován v několika zákonech. Fungování centrální banky Suomen Pankki je ustanoveno v zákoně zákon o státním zřízení 0731/1999 (Act of Constitution of Finland), kde je vymezeno, že fungování Suomen Pankki podléhá dohledu Parlamentu. Parlament pro tento účel volí své guvernéry.

Hlavním zákonem, kde jsou v § 2 definovány jednotlivé typy bank, je zákon 1602/1993 o peněžních institucích. Peněžní institucí může být obchodní banka, instituce, umožňující financování nebo platební instituce.

a) **obchodní banka** – instituce, která může přijímat vklady a jiné splatné peněžní prostředky od veřejnosti, jakož i provozování činnosti uvedené v bodě 1 tohoto zákona. Obchodní aktivity těchto bank se skládá z:

- Získávání vkladů a jiných splatných peněžních prostředků od veřejnosti,
- Ostatní získávání finančních prostředků,
- Poskytování úvěrů a další formy financování, jakož i další usnadnění financování,
- Finanční leasing,
- Obecné a jiné platební transakce,
- Vydávání elektronických peněz, údaje týkající se zpracování a ukládání dat na elektronickém zařízení jménem jiného podniku,
- Inkaso plateb,
- Směnářenská činnost,
- Svěřenecké operace,
- Obchodování s cennými papíry a ostatní operace s cennými papíry,
- Záruční operace,
- Úvěrová referenční činnost,
- Zprostředkování akcií a podílů v bytovém hospodářství,
- Jiné činnosti srovnatelné s činnostmi uvedenými v předešlých bodech.

Obchodní banka může také zajišťovat poštovní služby v souladu se smlouvou uzavřenou s držitelem licence na poštovní provoz, stejně jako nabídnout služby vztahující se k řízení podniku patřícího do stejné skupiny, nebo konsolidačního celku s obchodní bankou. Obchodní banka může mít podobu společnosti s ručením omezeným, družstva nebo spořitelny. Obchodní banka patří do fondu pojištění vkladů.

b) **instituce, umožňující financování** – instituce, která může přijmout splatné fondy jiné než vklady od veřejnosti, jakož i vykonávání činnosti uvedené v § 1 tohoto zákona, dále může vykonávat činnosti uvedené v § 2b související činnosti jiné než jsou pořízení vkladů od veřejnosti. Tyto instituce mohou vykonávat hypoteční úvěrovou činnost, jak je stanoveno v zákoně 1240/1999 o bankách poskytujících hypoteční úvěry. Taková instituce může být společnost s ručením omezeným, družstvo, nebo hypoteční společnost podle zákona o hypotečních společnostech (936/1978).

c) **platební instituce** – instituce, která může vykonávat činnost uvedenou v § 1 a zároveň obchodní činnost uvedenou v § 2, vyjma získávání vkladů od veřejnosti.

Platební instituce nesmí poskytovat úvěry a může to být společnost s ručením omezeným nebo družstvo.

Finanční instituce jsou organizace, jiné než peněžní instituce, jejichž hlavní činností je poskytovat služby uvedené v § 2b, odst. 2, odst. 3 až 11 a nabývání účastí. Finanční instituce nesmí obsahovat pojišťovací holdingovou společnost uvedenou v zákoně o pojišťovnách nebo holdingová společnost konglomerátu uvedených v zákoně o dohledu nad finančními konglomeráty a pojištění.

Podnikem pomocných bankovních služeb se v tomto zákoně rozumí podnik, jehož hlavní činnost je poskytování služeb pro jednu nebo více peněžních institucí tím, že vlastní, drží nebo spravuje nemovitosti nebo poskytuje služby vztahující se k údajům zpracování nebo jiné odpovídající služby vztahující se k hlavní činnosti jedné nebo více peněžních institucí.

Co se týká hypotečních úvěrů, existují zde dva zákony. Prvním je zákon 1240/1999 o bankách, poskytujících hypoteční úvěry. V tomto zákoně je popsáno i poskytování úvěrů veřejnému sektoru. Druhým typem je hypoteční společnost, jejíž fungování je uvedeno v zákoně 936/1978. Jeho účel je, že nabyté finanční prostředky nabyté dlouhodobými úvěry budou použity na poskytnutí dlouhodobého úvěru, hypotéky nebo jinak zajištěného úvěru. Oba typy bank jsou definovány v zákoně o peněžních institucích (1607/1993).

Spořitelna a spořitelna jako společnost s ručením omezením jsou depozitní banky uvedené v zákoně o peněžních institucích 1607/1993, jejichž hlavním cílem je podporovat uložení finančních prostředků. Fungování spořitelen je vymezeno v zákoně 1502/2001, o spořitelnách.

3.3 Vývoj finského bankovníctví

Ačkoliv její původní politika se soustředila na udržení hodnoty měny, během Velké hospodářské krize 1930 vliv keynesiánské teorie začal postupně měnit bankovní politiku. Po druhé světové válce centrální banka přišla s takovými předpisy, které zvýhodňovaly rekonstrukci a rozvoj výroby. Tyto předpisy vydržely téměř beze změny až do roku 1960. Předpisy byly součástí komplexního vládního programu na finančních trzích, které zahrnovaly devizová omezení, regulaci sazeb bankovních úvěrů, systém kvót pro bankovní půjčky od finské centrální banky, a mezibankovní dohody o depozitních sazbách. V srdci systému byly daňové předpisy. Jedním předpisem bylo stanoveno, že úroky z úvěru, které společnosti zaplatí bance, jsou odpočitatelné. Druhý předpis říkal, že výnosy tvořené z bankovních vkladů se nebudou danit. Tato opatření usnadňovala dluhové financování průmyslu. Finská centrální

banka tyto předpisy využívala k tomu, aby uměle držela výpůjční sazby velmi nízko. V případě, že peněžní trh nefungoval tak, jak si centrální banka představovala, uchýlovala se k rozdělování konkrétních kvót úvěrů komerčních bank. Přísné limity na devizovém trhu chránily systém před mezinárodní konkurencí. Bankovní systém kromě centrální banky tvořil menší počet komerčních bank, větší počet místních poboček družstevních bank a spořitelen a v poslední řadě pár státních bank. Ty se lišily od komerčních bank tím, že si jako jediné mohly půjčovat přímo od finské centrální banky. Dále řídily většinu korporátního bankovníctví. Pro domácnosti tu byly různé družstevní záložny, které se postaraly o jejich úspory. Družstevní záložny a spořitelny sloužili široké veřejnosti na regionální úrovni, jejíž produkce měla malou ekonomickou sílu, a proto se specializovaly především na zemědělství. Spořitelny byly neziskové banky zaměřené na podporu úspor nejen domácností, ale také i drobného obchodu a průmyslu. Finské obchodní banky byly považovány za vůdce ve financování průmyslu a poskytování úvěrů většině finských podniků. Ačkoliv asi deset bank bylo bráno jako komerční banky, pouze dvě z nich byly národní banky s hustou sítí svých poboček. Jednalo se o Suomen Yhdyspankki a Kansallis Osake Pankki.

Přestože v polovině 80. let tvořily páteř finanční struktury Finska soukromé banky, tak v té době na státě vlastněné banky připadala asi jedna čtvrtina bankovních aktiv. Nejdůležitější z nich, Postipankki, měla 40 svých vlastních poboček a k tomu začala nabízet své služby na více než 3000 poštách na celém území Finska. Do málo rozvinutých regionů a odvětví s příliš velkým kapitálovým požadavkem se peníze dostávaly prostřednictvím státního investičního fondu a regionální rozvojové banky. Finským obchodním bankám bylo umožněno držet až 20 procent z celkových aktiv finských společností. Vedoucí banky tak měly značné podíly v největších korporacích. Od roku 1987 začal platit zákon, kterým byly sníženy limity na vlastnictví aktiv společnosti, které banky držely.

Během 70. let došlo k několika změnám, které přispěly k přetvoření poválečného finančního systému. Za prvé mnoho společností začalo hledat investiční příležitosti, které nabízejí likviditu a vyšší míru návratnosti než ty, které se nabízejí pro bankovní vklady. Za druhé Finsko začalo s vývozem kapitálu, a proto se staré omezení devizových transakcí stalo zatěžující. Řada velkých finských společností, které měly velký podíl na domácím trhu, se snažila expandovat do zahraničí. V reakci na zvyšující se internacionalizaci podniků, se vedení Suomen Pankki stalo přesvědčené, že je třeba liberalizovat regulační systém. Banka zmírnila kontroly v souvislosti s úvěry, které byly ze zahraničí, a to umožnilo zřízení mezibankovního peněžního trhu. Banky také začaly soutěžit v úrokových sazbách pro velké vklady. To zapříčinilo, že finské úrokové sazby na podnikovém trhu stoupaly nahoru na

úroveň, která byla jinde ve světě. Avšak ceny pro většinu drobných vkladatelů zůstaly pod kontrolou. V roce 1982 bylo finskou centrální bankou povoleno zahraničním bankám otevřít si pobočku ve Finsku. Od roku 1984 mohly finské banky zřizovat své pobočky v zahraničí. Zároveň finská centrální banka začala vybírat minimální rezervy ve stejné výši od všech bank. Na začátku roku 1988 vláda navrhla nové zákony o bankách, které vytvořily právní rámec společný pro všechny velké banky. Liberalizace finančních předpisů a internacionalizace finského obchodního života způsobila oživení Helsinské burzy.

Finská centrální banka však k deregulaci korporátního bankovníctví přistoupila jen částečně. I nadále sledovala dlouhodobé zahraniční výpůjčky a investice finských společností v zahraničí. Retailové bankovníctví zůstávalo víceméně stejné jako v dřívějších dobách. To znamená, že vklady uložené na regulovaných sazbách zůstaly osvobozeny od daně. Finové si proto zvykli na nízké a poměrně stabilní úrokové sazby.

3.3.1 Bankovní krize

Lepší přístup na mezinárodní trhy, možnost půjčovat si v zahraničních měnách společně s příznivým vývojem v zahraničí vedlo k rychlému ekonomickému růstu, vzestupu úvěrového trhu, dluhového financování firem a bankovním půjčkám u obyvatel. Během několika let vzrostl poměr úvěrů k nominálnímu HDP téměř na dvojnásobek a to samé se stalo u zadlužení domácností a firem. Největší část dluhů šla na nákup spotřebního zboží a realitního sektoru. Na druhé straně úspory domácností postupně klesaly až do záporných hodnot. Tím že ve Finsku byly celkem nízké úrokové sazby u půjček a hypoték a vyšší inflace vedly k boomu na trhu s nemovitostmi. Banky, které byly mnohem méně regulované, půjčovaly více peněz, avšak za čím dát tím víc horší záruky.

Problémy v bankovním sektoru nejvíce postihly banku, která v té době fungovala jako centrální banka spořitelen, Skopbank. Ačkoliv dostala od spořitelen, které vystupovaly jako akcionáři, velkou dotaci ve výši 1,8 miliard finských marek, nepřestávala Skopbank mít problém s likviditou. To vedlo až k tomu, že ji finská centrální banka převzala a vložila do ní kapitál, protože v té době neexistovala žádná instituce, která by se postarala o banky v potížích. Špatná aktiva banky byla rozdělena do dvou jednotek, tzv. špatných bank. Jedna z nich se zaměřovala na průmyslový sektor a druhá na realitní sektor. Akci byly prodány nově vzniklému garančnímu fondu. V některých zdrojích bývá uvedeno, že na tomto prodeji Suomen Pankki prodělala značnou ztrátu, ale akcionáři nepřišly o své investice. Nově založený fond na záchranu bank poskytoval většinou podporu prostřednictvím přímé kapitálové podpory. S tou však souviselo splnění zadaných podmínek, jako například omezení

nákladů, výměna managementu a další. Dalším krokem, který vláda podnikla, byla finanční injekce ve výši 7,9 miliard marek ve formě preferenčních kapitálových certifikátů, které se později při splnění určitých podmínek daly přeměnit na akcie. Přestože tuto možnost využily všechny banky, k přeměně certifikátů nedošlo.

Postupně se do problémů dostávaly i další spořitelny a to jednak v důsledku dotace poskytnuté Skopbank a dále i jejich vlastními chybami. Proto začalo docházet k fúzím a akvizicím bank s jinými, ve většině případů to byla zahraniční banky.

Celkové náklady od centrální banky, garančního fondu a vlády se dostaly až přes 83 miliard finských marek.

3.3.2 Současnost

Poté co se Finsko dostalo z bankovní krize, vláda schválila přijetí eura. Ke stažení finské marky z oběhu došlo v roce 2002. Bankovní trh je ovládán malým počtem velkých bank. Mezi vedoucí banky se řadí Nordea Bank Finland, Pohjola Bank a Sampo Bank, která má dánského vlastníka. Bankovní sektor je velmi liberální s téměř všemi typy nabízených služeb, které jsou zaměřeny jak na firemní zákazníky, tak na soukromé osoby. V dnešní době je bankovníctví ve Finsku skoro plně elektronické. Finská centrální banka (fin. Suomenpankki, angl. Bank of Finland) byla založena roku 1811 a je členem Evropského systému centrální bank. Guvernér společně s představenstvem je jmenován finským prezidentem.

3.4 Suomen Pankki

Finská centrální banka, Suomen Pankki (angl. Bank of Finland – BOF), původně sídlila ve městě Turku, které v té době bylo i hlavním městem Finska. Ruský car Alexandr I. rozhodl o jejím založení v roce 1809 pod názvem Wihetus- Laina- ja Depositioni-Contorin. Činnost zahájila o dva roky později. V roce 1812 se hlavní město přesunulo do Helsinek a tam také o 7 let později byla přemístěna i centrální banka již pod názvem Suomen Pankki. Stát měl až do roku 1998 značný vliv na centrální banku prostřednictvím devítičlenné supervizní komise parlamentu. I když jinak byla Suomen Pankki nezávislá, ve skutečnosti však koordinovala svůj postup s vládou. Současným guvernérem je od roku 2004 Erkki Liikanen, od toho roku je také členem Rady guvernérů Evropské centrální banky.

3.4.1 Cíle Suomen Pankki

Jako člen Eurosystemu se Suomen Pankki podílí na přípravě jednotné měnové politiky a souvisejícího rozhodování a provádění v eurozóně. Guvernér Suomen Pankki je zároveň členem Rady guvernérů Evropské centrální banky (ECB), která je nejvyšším rozhodovacím orgánem Eurosystemu a dělá veškerá důležitá rozhodnutí, týkající se měnové politiky v eurozóně. Jelikož Rada guvernérů funguje na principu „jeden guvernér = jeden hlas“, má každý člen má stejnou možnost ovlivňovat rozhodování. Všichni členové Rady guvernérů tvoří své názory nezávisle. Jejich cílem je jednat ve prospěch eurozóny jako celku a neprosazovat pouze své národní zájmy. Jako aktivní přispěvatel v rozhodování o měnové politice hraje Suomen Pankki dvě důležité role. Na jedné straně reprezentuje Finsko a jeho výhled v Eurosystemu, na druhé straně vysvětluje ve Finsku, jak měnová politika ovlivňuje národní hospodářství a jaký má dopad na ekonomické rozhodování ve Finsku. Odborníci Suomen Pankki sledují a hodnotí hospodářský vývoj a politiku v eurozóně a ve Finsku. Z toho poté sestavují základní informace a prognózy. Některé prognózy jsou vypracovávány nezávisle a jiné společně s ECB a ostatními centrálními bankami v eurozóně. Suomen Pankki také vyvíjí a inovuje nástroje, které se používají v prognózování a různých ekonomických analýzách, například makroekonomických modelů. Suomen Pankki pravidelně zveřejňuje hodnocení hospodářské situace jak ve Finsku, tak eurozóně a celém světě.

Inflační cíl, který stanovila Evropská centrální banka, jsou 2 %. Na následujícím grafu (Obr. 13) je znázorněn vývoj inflace ve Finsku ve srovnání s vývojem inflace v Německu. Dále je zde vymezena dolní a horní mez a její vývoj.

Obr. 12 Vývoj inflace ve Finsku 2004-2012

Zdroj: [14]

Podle Smlouvy od založení Evropského společenství je primárním cílem Eurosystemu udržovat cenovou stabilitu v eurozóně a tím chránit kupní sílu eura. Podle rozhodnutí Rady guvernérů ECB ze dne 13. října 1998 byla cenová stabilita definována jako udržení meziročního nárůstu harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP) pod 2 %. Cenová stabilita má být zachována ve střednědobém horizontu. Dne 8. května 2003 Rada guvernérů ECB definovala svou strategii měnové politiky ještě přísněji. Rozhodla, že pro plnění cíle udržení cenové stability, bude muset udržet míru inflace kolem 2 % ve střednědobém horizontu.

Strategie měnové politiky Eurosystemu je strukturovaný popis rozhodovacího procesu v rámci měnové politiky.

Strategie má dvě základní funkce:

- Poskytuje rámec pro proces politického rozhodování. Strategie musí zajistit, aby Rada guvernérů ECB měla přístup ke všem informacím a analýzám potřebných pro zhotovení účinných měnově-politických rozhodnutí, která jsou důležitá pro udržení cenové stability.
- Strategie je nástrojem pro komunikaci s veřejností. Měnová politika je neúčinnější, když je to věrohodné, tj. když je veřejnost plně přesvědčena, že

měnová politika je zcela odhodlána prosazovat cíl cenové stability a je prováděna tak, aby bylo dosaženo stanoveného cíle.

3.4.2 Nástroje měnové politiky

Jak již bylo uvedeno výše, Finsko je členem Eurosystemu a tím pádem jeho nástroje měnové politiky vychází z nástrojů používaných Evropskou centrální bankou. Hlavními nástroji jsou klíčové úrokové sazby Eurosystemu, které jsou stanoveny Radou guvernérů ECB.

Klíčovým nástrojem Eurosystemu jsou zejména refinanční operace, u nichž se změny v úrokové míře výrazně odráží v krátkodobých sazbách na peněžním trhu. Tyto operace jsou prováděny jako tendry s variabilní sazbou. Rada guvernérů stanoví minimální nabídkovou sazbu pro banky. Kromě toho Eurosystem používá úrokové sazby uplatňované na stálých facilitách, mezi něž patří zapůjčení a přijmutí vkladu přes noc.

Operace na volném trhu

Operace na peněžním trhu hrají důležitou roli v měnové politice Eurosystemu. Jsou využívány k řízení úrokových sazeb, řízení likvidní situace na trhu a signalizaci orientace měnové politiky. Zpravidla jsou operace na volném trhu prováděny národní centrální bankou na základě iniciativy ECB. Operace na volném trhu lze rozdělit do čtyř kategorií:

1. Hlavní refinanční operace jsou pravidelné reverzní transakce s týdenní frekvencí a splatností obvykle jeden týden. Hlavní refinanční operace hrají klíčovou roli při naplňování cílů operací Eurosystemu na trhu a poskytují refinancování v bankovním sektoru.
2. Dlouhodobější refinanční operace jsou reverzní transakce s měsíční frekvencí a splatností běžně tři měsíců. Cílem těchto operací je poskytnout protistranám dodatečné dlouhodobější financování. Tyto operace slouží ke splnění dlouhodobých potřeb financování z finančního sektoru a nejsou obvykle určena k ovlivnění úrovně úrokových sazeb.
3. Operace jemného doladění jsou prováděny ad hoc s cílem řízení likvidní situace na trhu a úrokových sazeb, zejména za účelem zmírnění dopadů na úrokové sazby z důvodů neočekávaných výkyvů likvidity na trhu. Operace jemného doladění běžně provádějí národní centrální banky na základě rychlých nabídkových řízení nebo dvoustranných postupů.

4. V případě potřeby, může Eurosystem regulovat potřebu úvěrových institucí pro financování prováděním dlouhodobějších strukturálních operací. Pro tento účel může být použito vydávání dluhových nástrojů, nebo prodej a nákup cenných papírů.

Stálé facility

Stálé facility systému měnové politiky umožňují protistranám vyrovnání, podle jejich vlastního uvážení, denní kolísání finančních prostředků za pomoci jednodenních vkladů či získání jednodenní likvidity proti způsobilým aktivům. Vzhledem k tomu, že může dojít k náhodným výkyvům v položkách rozvahy, které jsou nezávislé na měnové politice, není možné v tržních operacích dodávat přesné množství peněz na splnění požadavku úhrnné povinnosti minimálních rezerv. Navíc denní poptávka po penězích centrální banky závisí na schopnosti peněžních trhů vhodně přidělit částku likvidity mezi bankami. Suomen Pankki nabízí svým protistranám peněžního trhu dvě stálé facility. Z vlastního podnětu, mohou získat jednodenní likviditu z Suomen Pankki proti dostatečným způsobilým aktivům nebo provádět jednodenní vklady u Suomen Pankki. Depozitní sazba je vždy nižší, než je úroková sazba pro hlavní refinanční operace. Výpůjční sazba je naopak vždy vyšší.

Na následujícím grafu (Obr. 14) je vidět, jak se od roku 2008 měnily úrokové sazby, které byly stanoveny Evropskou centrální bankou.

Obr. 13 Vývoj úrokových sazeb ve Finsku 2008-2012

Zdroj: [15]

Tab. 8 Nástroje měnové politiky Suomen Pankki

	Sazba	Platí od
Repo sazba	0,50%	8.5.2013
Diskontní sazba	0,00%	11.7.2012
Lombardní sazba	1,00%	8.5.2013
PMR	1,00%	8.12.2012

Zdroj: [15]

Minimální rezervy

V minimálních rezervách Eurosystemu systém primárně sleduje měnové funkce stabilizace úrokových sazeb peněžního trhu a rozšíření strukturálního nedostatku likvidity. ECB vyžaduje, aby úvěrové instituce držely určité výši minimálních rezerv s národními centrálními bankami. Instituce, které drží povinné rezervy, se úročí sazbou Eurosystemu hlavních refinančních operací. Všechny úvěrové instituce, které působí ve Finsku, jsou povinné zachovávat minimální rezervy na účtech u Suomen Pankki. Tyto prostředky mohou být využity k neutralizaci dočasných výkyvů bankovní likvidity a k uskutečnění mezibankovních převodů. Úvěrové instituce vedou své minimální rezervy buď přímo na vlastních účtech u Suomen Pankki, nebo nepřímo prostřednictvím účtů vedených příslušnou centrální měnovou institucí u Suomen Pankki. Do října 2011 byla výše minimálních rezerv stanovena na 2 %. Poté vstoupilo v platnost nařízení ECB, kde se snížila výše minimálních rezerv na 1 %.

3.5 Regulace bankovního trhu

Jako nový orgán, který bude dohlížet na finanční a pojišťovací služby, byl stanoven Úřad pro finanční dohled (FIN-FSA). Tento úřad dohlíží na dodržování zákonů a předpisů, a zajišťuje, že kapitálová přiměřenost bank je udržována v přiměřené míře. Kromě dohledu, další činností FIN-FSA je regulace. To v sobě zahrnuje vydávání předpisů a pokynů a účast na přípravě legislativy týkající se finančního trhu a to jak ve Finsku, tak v rámci EU. Soubor předpisů, což je kompilace právně závazných předpisů FIN-FSA a doporučujících pokynů, slouží jako nástroj regulace a průvodce pro kontrolní činnosti.

V regulační činnosti je kladen důraz na proaktivní přístup k regulaci, jakož i na právní transparentnost a konzistenci. Zvláštní pozornost je věnována srozumitelnosti předpisů a pokynů a zajištění, aby jejich politika byla v souladu s právním rámcem EU a dalších mezinárodních právních rámců. Z toho plyne úzká propojenost regulace finského finančního trhu s mezinárodním dohledem a regulačními zásadami.

Subjekty, které patří pod dohled FIN-FSA, jsou banky, pojišťovny a penzijní společnosti, stejně jako ostatní společnosti působící v oblasti pojišťovnictví, investičních podniků, fondů a Burza cenných papírů Helsinky. Aktivita Úřadu pro finanční dohled budou financovány z 95 % z kontrolovaných subjektů a zbytek bude dofinancován centrální bankou – Suomen Pankki.

Fond pojištění vkladů

Talletussuojarahasto je finské označení Fondu pojištění vkladů, jehož hlavní činností je chránit klienty bank. Tento fond byl založen v roce 1998. Fond chrání vklady zákazníků v případě, že by ze strany banky došlo k platební neschopnosti. Jednomu vkladateli je poskytnuta náhrada za jeho vklady a úroky ve výši dosahující max. 100 000 eur. Zákon stanovuje bankám základ pro výpočet výše každoročního členského příspěvku, který banky musí odvádět. Pokud zaplacené příspěvky nestačí na pokrytí vyrovnání pohledávek klientů, může si fond vzít na svou činnost úvěr.

3.6 Zadluženost a vklady domácností

Průměrná úroková sazba z nových čerpaných úvěrů na bydlení vzrostla zejména v lednu a to proto, že se zvýšily marže bank úrokových sazeb. Imputované rozpětí bylo v lednu 1,44 %. Pro srovnání na začátku roku 2012 byla výše imputovaného rozpětí 0,92 %. Imputované rozpětí je rozdíl mezi dohodnutou roční úrokovou sazbou a referenční sazbou. Ve Finsku je 90 % nových čerpaných úvěrů na bydlení vázána na Euribor sazby.

Nově čerpané úvěry na bydlení činily v lednu 2013 1,1 mld. EUR, což činí 0,1 mld. EUR méně než o rok dříve. Průměrná úroková sazba z nových úvěrů na bydlení čerpání byla 1,97 %. Na konci ledna výše úvěrů na bydlení činila 86 mld. EUR a průměrná úroková sazba na skladě byl 1,59 %. Roční míra růstu úvěrů na bydlení poklesla v lednu na 5,5 %. Na konci ledna dosáhly spotřebitelské úvěry 13 mld. EUR a ostatní úvěry 15 mld. EUR.

Výše čerpání úvěrů nefinančními podniky, počítáno bez kontokorentů a úvěrů z kreditních karet, dosáhly v lednu 2013 výše 2,3 mld. EUR, což je o 0,3 mld. EUR méně než v lednu 2012. Průměrná úroková sazba nových podnikatelských úvěrů poklesla o 0,54 procentního bodu oproti prosinci 2012. Její výše v lednu 2013 byla 1,48 %. Celkově úvěry poskytnuté nefinančním podnikům činily 63 mld. EUR. Meziroční tempo růstu firemního úvěru kleslo až na 4,2 % a během prvních měsíců roku 2013 dále klesalo. (Tab. 9)

Tab. 9 Vývoj úrokových sazeb nových obchodů pro domácnosti a nefinanční podniky Finsko

	Úroková sazba - nová půjčka	Tempo růstu úvěrů domácností	Úroková sazba nefinančním podniků - nové úvěry	Tempo růstu úvěrů nefinančním podnikům
Duben 2012	5,25%	5,30%	2,40%	8,10%
Březen 2013	5,20%	4,20%	2,48%	3,70%
duben 2013	5,19%	4,00%	2,44%	3,90%

Zdroj:[36]

Vklady

Na konci ledna vklady domácností dosáhly výše 82 mld. EUR. Průměrná úroková sazba byl 0,69 %. Jednodenní vklady tvořily 47 mld. EUR a vklady s dohodnutou splatností výši 20 mld. EUR z celkových vkladů. V lednu 2013 domácnosti uzavřely nové smlouvy na vklady s dohodnutou splatností ve výši 2,2 mld. EUR. Průměrná úroková sazba na tyto vklady vzrostla na 1,14 %, z 1,10 %, které byly v prosinci 2012.

3.7 Výhled finského bankovního sektoru podle ratingové agentury

Moody's

Výhled pro bankovní systém ve Finsku zůstává negativní, říká Moody's Investors Service v nové studii vydané v lednu 2013. Hlavními faktory tohoto výhledu jsou očekávání ratingové agentury:

- pokračující slabé provozní prostředí,
- tlak na snižování kvality aktiv v podnikovém sektoru,
- zvyšující se úrovně zadlužení domácností,
- trvalé spoléhání bank na tržní financování.

Moody's očekává pomalý růst finského HDP pouze o 0,3 % v roce 2013, zejména díky slabé poptávce po vývozu klíčových obchodních partnerů. I když hladina zadlužení domácností je v současné době kolem průměru EU, v dlouhodobém horizontu je další nárůst, jaký byl za posledních 15 let, neudržitelný. To může mít později vliv na budoucí hospodářský růst. Tento trend také vytváří větší tlak na splácení dluhů.

Zatímco kvalita aktiv zůstává silná, tak problémové úvěry dosáhly výše 1,9 % z celkových úvěrů na konci roku 2011, je pravděpodobné, že se pod rostoucím tlakem. Zhoršením kvality aktiv bude pravděpodobně omezen na komerční nemovitosti a

některé exportně zaměřené odvětví (lesnictví, železo a ocel). Konečné ztráty z úvěrů bude možné udržet v širokém měřítku. Navzdory zvyšujícím se ztrátám z těchto odvětvově specifických úvěrů, kapitálové úrovně, která je silná ve srovnání s většinou evropských zemí, zůstává výhled na 12-18 měsíců stabilní, avšak s nízkou ziskovostí.

Financování prostřednictvím finančního trhu tvoří zhruba 53 % z celkového financování finských bank na konci roku 2011. Což není nijak vysoké ve srovnání s mnoha jinými evropskými bankovními systémy. Růst vkladů poněkud zmírňuje tento způsob financování. Avšak banky to nechávají zranitelné vůči změnám důvěry investorů, která je stále ještě křehká vůči evropským bankám.

4 BANKOVNÍ SEKTOR ŠVÉDSKA

Švédské bankovní odvětví se liší od ostatních, protože má velmi vysoké procento akciových fondů. Téměř každý Švéd vlastní akcie - zejména přes podílové fondy, ale často také přímo. Švédsko je také technologicko-řízený národ. Asi před 125 lety, zvládlo Švédsko velkou krizi související s přechodem od zemědělství k moderní průmyslové společnosti, a tyto změny jsou důležité pro konsolidaci v každém odvětví, dokonce i bankovníctví. Inovace, které přinášel bankovní systém, se postupně promítly i do ostatních průmyslových odvětví. Ve Švédsku byl jako první představen bankomat a to roku 1968 regionální spořitelnou. Využití technologie ve vztahu k zákazníkovi je pro švédský bankovní systém velmi důležitý. Důkazem je i to, že dvě největších bank ve Švédsku jako první v Evropě založily internetové bankovníctví, které lidé používají denně, když si chtějí zkontrolovat stav na svém účtu, převést finanční prostředky a mnoho dalších.

4.1 Struktura bankovního sektoru

Švédsko má velmi rozvinutý a stabilní bankovní sektor. Bankovní infrastruktura je řízena několika velkými bankami. Švédský bankovní systém je docela efektivní. To se odráží v nákladové efektivnosti velkých bank. Ke konci roku 2011 působilo na švédském bankovním trhu 114 bank, z toho bylo 33 ve formě společnosti s ručením omezeným (v tom je zahrnuta i jedna zahraniční pobočka), 29 zahraničních bank, 50 spořitelen a 2 družstevní banky. Mezi čtyři bankovní koncerny ve Švédsku patří:

1. Skandinaviska Enskilda Banken (SEB), která byla založena rodinou Wallenbergů v roce 1856 a je tak nejstarší činnou bankou. Z větší části je vlastněna švédskými akcionáři (77 %), dále pak americkými vlastníky (10 %) a zbývající akcie vlastní mezinárodní kapitál. Své operace provádí zejména ve Švédsku, severských zemích, Německu a baltských zemích.
2. Swedbank je komerční banka, jež původně byla spořitelnou založenou již v roce 1820. Má rozsáhlé mezinárodní aktivity, hlavně v baltských zemích a na Ukrajině.
3. Nordea je komerční bankou, která stejně jako SEB směřuje své aktivity do Švédska a ostatních severských a baltských zemí. S akciemi se obchoduje na burzách ve Stockholmu, Helsinkách a Kodani.

4. Handelsbanken má 350 poboček v celé Skandinávii, Finsku a Velké Británii. Jedná se o univerzální instituci, která poskytuje služby v celém spektru od klasických podnikových transakcí přes investiční bankovníctví až po životní pojištění.

Alandsbanken Sverige byla původně založena jako pobočka islandské banky Kaupthing Bank. Poté co mateřskou banku postihly problémy související s kolapsem islandské ekonomiky, došlo k prodeji švédské pobočky, ačkoliv tato pobočka krizí postižena nebyla. V současné době spadá pod finskou banku Alandsbanken a poskytuje finanční služby v oblasti cenných papírů, investičního bankovníctví a správy rezerv.

Největší švédskou spořitelnou je Scandia, jež má pobočky ve 20 zemích.

4.2 Legislativa

Nejvýznamnějším zákonem, definujícím jednotlivé typy peněžních institucí, je zákon 297/2004, o bankovním a finančním trhu. Zákon se však nevztahuje na operace centrální banky Sveriges Riksbank. V případě zahraničních společností působících ve Švédsku, se ustanovení tohoto zákona použijí obdobně. Pokud se jedná o pobočky zahraničních společností, tak na ty se vztahuje zákon 160/1992, o zahraničních pobočkách.

Tento zákon definuje bankovníctví jako podnik, který zahrnuje:

- Platby prostřednictvím platebního systému obecně, a
- Příjem finančních prostředků po ukončení je k dispozici věřiteli do 30 dnů.

Jako obecný platební systém se rozumí systém pro zpracování plateb z velkého počtu na sobě nezávislých plátců.

Do bankovníctví se řadí obchodní banky, spořitelny a družstevní banky. Bankovní společnosti se rozumí podnik, který je oprávněn provozovat bankovní činnost. Mezi úvěrové instituce se řadí banky a finanční společnosti.

Typy bank:

- Družstevní záložna – sdružení, které je oprávněno provádět financování,
- Členská banka – ekonomické sdružení podle zákona (1995:1570),
- Spořitelna – podnik uvedený v zákoně o bankách (1987:619),
- Zahraniční bankovní společnost – zahraniční společnost mající licenci provozovat bankovní činnost,
- Zahraniční úvěrová společnost – zahraniční společnost mající oprávnění k financování,

- Zahraniční úvěrová instituce – zahraniční bankovní společnost a cizí družstevní záložny uvedené v zákoně 2011:768.

Pouze švédské a zahraniční úvěrové instituce mohou provozovat živnost, jejímž cílem je příjem splatných peněžních prostředků od veřejnosti, pokud není výslovně stanoveno jinak.

Finanční instituci zákon definuje jako podnik jiný než úvěrový, cenných papírů nebo ekvivalentní zahraniční společnost, jejíž hlavní činnost je:

- Nabývat nebo držet akcie
- Provádět obchodování s cennými papíry, aniž by byl předmětem licence podle kapitoly 2 zákona 528/2007 týkajícího se trhu s cennými papíry, nebo
- K provozování jedné nebo více činností uvedených v kapitole 7, aniž by podléhala licenčnímu řízení.

Co se týká centrální banky Sveriges Riksbank, její fungování je vymezeno v zákoně o Sveriges Riksbank (1988:1385). Je zde definován cíl Riksbank, organizační struktura, aktivity a další.

4.3 Vývoj švédského bankovníctví

Švédsko jako malá, i když v mnoha ohledech mezinárodní země, se během 125 let posunula ze zemědělství do moderní průmyslové společnosti, vedoucí k průmyslovým stejně jako bankovním konsolidacím. Krize v roce 1920 a 30. let, stejně jako v 90. letech hrála důležitou roli ve významných změnách bankovního odvětví. Za posledních čtyřicet let se mnoho lidí přestěhovalo z venkova do velkých měst. Z tohoto důvodu tak regionální bankovní systémy nemohly mít stejný růst. Z tisíce bank, které Švédsko mělo před 80 lety, zůstaly pouze čtyři velké banky a devadesát malých spořitelen. V poslední době došlo ke vstupu dalších bank, kolem třiceti, na švédský bankovní trh. EU zakázala jakékoli další konsolidace švédského bankovního systému, aby nebylo možné bránit dominantní postavení jednoho a kolektivní nebo koordinované dominance.

4.3.1 Změny na bankovním trhu

Proces konsolidace začal již kolem roku 1920, kdy na švédském bankovním trhu působilo asi 80 soukromých bank. Což je o dost více než v současné době, kdy existují čtyři. Také většina systému spořitelen je součástí jedné ze čtyř velkých bank. Ačkoliv největší změny v konsolidaci se staly v posledních patnácti letech, právě již v roce 1920 a později ve 30. letech došlo k významným změnám. V té době proběhla první z velkých finančních krizí,

kteřá zasáhla i Švédsko. Důležitým faktorem při konsolidaci byla regulace. Před deregulací v 90. letech začaly státní kontroly úvěrové expanze. Zrušení omezení bylo příliš náhlé a mělo za následek zvýšené riskování v bankovním systému, které vedlo k druhé velké finanční krizi. Byl to obrovský posun přechodu z regulovaného na neregulovaném trhu a současně i posun v případě kvalifikačních požadavků v rámci bank. Dalším faktorem změny ve švédském bankovním systému byla zvýšená potřeba kapitálu. Švédský průmysl rostl velmi rychle. Švédsko je velká země s malým počtem obyvatel a v průběhu posledních čtyřiceti let se mnoho lidí přestěhovalo z venkova do měst, a proto regionální bankovní systémy, kromě těch městských, nemohly stejně růst. To vedlo ke konsolidaci, kde mnoho z těch regionálních bank spojilo síly, aby byly silnější a zvládaly konkurenci. Avšak pokud došlo ke spojení pěti velmi slabých regionů, neměly takovou sílu jako by se spojily s některým ze silnějších z regionů. To mělo za následek vytvoření čtyř nejsilnějších bank místo patnácti.

Co se týká přesunu do úspor a družstevních bankovních sektorů tak na počátku 20. století bylo ve Švédsku asi čtyři až pět set družstevních a místních spořitelen. Tento sektor se až do začátku roku 1980 moc nezměnil. Během svých prvních 100 let své činnosti švédské spořitelny nemohly obchodovat se všemi typy zákazníků, od roku 1820 asi do 1900, mohly dělat jen podnikání s širokou veřejností, a to s horním nebo segmentu privátního bankovníctví. To se změnilo v roce 1900, kdy byla zavedena jedna z regulačních změn ovlivňujících systém spořitelen. V šedesátých letech jim bylo dovoleno zaměřit se i na firemní zákazníky. Před tím to bylo jen o přijímání vkladů a nákupu dluhopisů. Schopnost jít do úvěrů byl velmi důležitý krok, ale měl za následek, že potřebovaly větší kapitálovou základnu, lepší produkty a větší zdroje. V důsledku toho počet spořitelen klesl před finanční krizí v 80. letech na zhruba sto. Během této krize bylo 75 % z objemu obchodu v sektoru spořitelen převedeno na společnost s ručením. Vlastnictví bylo odděleno od bankovníctví a organizováno v základech s ručením, zatímco operace bank skončila v akciových společnostech. Důvodem pro tuto změnu firemní formy byla potřeba kapitálu v důsledku finanční krize. Kapitálu do systému bylo mnohem víc, než celý odhadovaný tržní kapitál celého sektoru spořitelen, a většinou se jednalo o mezinárodní kapitál. Tak krize dala změny do pohybu. Mezinárodně aktivní Swedbank získala starou kooperativní skupiny bank.

Mezi uvedené faktory, které ovlivnily konsolidaci, patří:

- Reformy/deregulace trhu
- Vyšší poptávka po ziskovosti
- Kapitálové požadavky

- Růst/změny ve švédském průmyslu
- Internacionalizace
- Několik silných lídrů, kteří iniciovali konsolidaci
- Kooperace mezi bankami a sdruženími
- Finanční krize.

V posledních deseti letech došlo k rychlému rozvoji finančního sektoru ve Švédsku. Zavedené společnosti rozšířily svou činnost, zatímco ve stejné době mnoho nových společností vstoupilo na švédský trh. Švédské banky se rovněž ukázaly být konkurenceschopné mimo Švédsko a zvýšily své činnosti v zahraničí. Další důležitá změna je posun činnosti mezibankovních a pojišťovacích operací. V důsledku toho, všechny velké banky mají operace v odvětví životního pojištění, zatímco mnoho z velkých pojišťoven mají banky své vlastní. Většina zákazníků švédských bank používá internet a telefon při provádění bankovních kontaktů a transakcí. To umožnilo rozvoj nových služeb a zvyšování konkurence na bankovním trhu se zřízením nových bank

4.3.2 Krize

Na přelomu osmdesátých a devadesátých let proběhla ve skandinávských zemích (Švédsko, Finsko, Norsko i Dánsko) finanční krize. Průběh v jednotlivých zemích měl určité společné prvky. Hlavním bylo, že se všechny země z krize dostaly poměrně rychle. Příčinu krize můžeme hledat v liberalizaci a deregulaci finančního sektoru. Na začátku osmdesátých let byl tento sektor přísně regulován a to z důvodu udržení nízkých úrokových sazeb a podpory některých odvětví. Postupně docházelo k zmírnění bankovních podmínek v oblasti půjčování peněz a otevření trhu pro zahraniční investice. To mělo za následek rychlý růst inflace.

Na počátku devadesátých let postihly problémy s likviditou dvě velké bankovní instituce. Jednou z nich byla Först Sparkbanken, které vláda poskytla garanci půjčky, která později byla přeměněna na regulérní půjčku. Nevyhnutelné bylo spojení s další bankou, Saving Bank of Sweden, a dalšími spořitelny. Druhým finančním ústavem, který se dostal do problémů, byla Nordbanken. Tento ústav byl postupně zestátněn, i když již před krizí stát vlastnil 71% podíl. V roce 1992 se do problémů dostala i čtvrtá největší banka, Gota Bank. V jejím případě došlo ke krachu a převzetím banky státem. Stát tehdy ovládal čtvrtinu bankovního sektoru, a proto se rozhodlo, že dojde k rozdělení na dvě samostatné jednotky. První obsahovala pouze dobré aktiva bank a druhá jen ty špatné. Správcovstvím se špatnými aktivy byly pověřeny dvě

instituce, Securum (Nordbanken) a Retrieva (Gota Bank). Tyto instituce byly nezávislé na státu a zároveň překapitalizovány vzhledem k jejich výhledům.

Ztráty se vyšplhaly do výše 200 miliard švédských korun a náklady na záchranu, které poskytl stát, dosáhly výše 60 miliard švédských korun. Jako reakce na prodělanou krizi přišla centrální banka s novými nástroji na poskytování dodatečné likvidity. Dále vznikla Bankstödsnämnden BSN. Agentura, která má za úkol zabezpečit podporu bankovního sektoru, je transparentní a otevřená vůči všem bankám. Důvodem, proč švédské řešení krize je považováno za úspěšné, je to, že náklady na záchranu tvořily jen relativně malé procento DPH. Jednou ze zajímavostí, která přispěla k rychlému vyřešení krize, je, že politici bez rozdílu se při vystupování před veřejností stoprocentně shodli, avšak v zákulisí vedly boje.

4.3.3 Švédsko a euro

Švédsko je členskou zemí Evropské unie, která má stále svou měnu – švédskou korunu (SEK). V době, kdy Švédsko vstupovalo do EU, nesplňovalo maastrichtská kritéria pro přijetí eura. Aby došlo k plnění kritérií, bylo nutné přijmout výrazné rozpočtové škrty, a proto Riksbank vyhlásila, že její hlavní cíl bude udržet míru inflace pod dvěma procenty s fluktuací v rozmezí 1 %. Jelikož se Švédsko neúčastnilo jednání o Smlouvě o EU, a proto mu nebyla přislíbena žádná trvalá výjimka z HMU, na rozdíl od Velké Británie a Dánska. V roce 1996 byla pod vedením Larse Calmforse vypracována studie, kde se hodnotila připravenost Švédska na vstup do eurozóny. Studie prokázala, že ekonomické výhody členství jsou malé a nejisté, a v jejím závěru byly uvedeny čtyři důvody, proč by mělo Švédsko ještě vyčkat.

1) Účast na měnové unii s vysokou mírou nezaměstnanosti, kterou v tu dobu Švédsko mělo, představovala značné riziko. Makroekonomické výkyvy v ekonomice, které by vláda nemohla korigovat s využitím monetární politiky, by mohly vést k dalšímu růstu nezaměstnanosti.

2) Švédská fiskální situace představovala značné riziko pro účast v měnové unii.

3) Veřejnost musí získat dostatek informací a musí být zahájena široká debata o HMU, aby případné rozhodnutí mělo dostatek legitimacy.

4) Z důvodu nesplnění maastrichtských kritérií zůstane mimo eurozónu i několik dalších zemí, což snižuje politické ztráty plynoucí z nečlenství v HMU. [5, str. 292]

Ačkoliv z ekonomické důvody nebyly příznivě nakloněny vstupu, politické vlivy naopak vstup podporovaly. Poradní výbor parlamentu doporučil, aby Švédsko ještě nějakou dobu vyčkalo alespoň do doby, než míra nezaměstnanosti neklesne a fiskální situace se nestabilizuje. Pravdou je, že vláda očekávala pozitivější přijetí eura u veřejnosti.

Výkonný výbor vládní sociální demokracie po dlouhých debatách v roce 2000 doporučil přijetí eura. V tom samém roce se konalo referendum ohledně přijetí eura v Dánsku, ve kterém byl vstup do eurozóny zamítnut. Tehdejší švédský premiér se obával, že by tento výsledek mohl ovlivnit referendum ve Švédsku, a proto došlo k odložení na rok 2003. Termín konání referenda byl v roce 2012 stanoven na září 2013.

Premiér Göran Persson, který dříve zastával funkci ministra financí, měl původně negativní postoj k euru. Svůj názor změnil poté, co začal jako premiér více spolupracovat na evropské úrovni. Jelikož na začátku roku 2013 klesala jeho podpora, rozhodl se pro vytvoření koalice i nesocialistickými stranami, které podporovaly členství v eurozóně. Mezi těmi, kteří patřili do skupiny politiků podporující vstup, byla i politička Anna Lindh, která byla nejvíce populární politickou tváří vyjadřující podporu přijetí eura. Tato švédská politička byla hlavní tváří kampaně vedené premiérem Göranem Perssonem. Bohužel, tři dny před referendem byla zavražděna v obchodním centru ve Stockholmu. Po této události došlo k zastavení a stažení všech reklam a debat ohledně referenda, ale termín zůstal stejný, tedy 14. září 2003.

Samozřejmě se našly i odpůrci, kteří bojovali za to, aby v referendu byl vstup do eurozóny zamítnut. Mezi hlavní představitele této skupiny patřil ministr obchodu Leif Pagrotsky. Švédové nakonec v referendu jednoznačně euro odmítli. Účast byla kolem 81 % a z toho se pro vyjádřilo necelých 42 % a proti 56 %. Zbylé 2 % odevzdaných hlasů bylo neplatných.

4.4 Sveriges Riksbank

Jak již bylo uvedeno v první kapitole, historie švédské centrální banky začala již v roce 1656, kdy byla ve Stockholmu založena první soukromá banka – Stockholms banco. O několik let později se tato banka dostala do problémů se směnitelností vlastních bankovek za měď, a proto jí musela vláda pomoci. Poté během čtyř let došlo k reorganizaci banky a od roku 1668 pod názvem Sveriges Rikes Ständers Bank začala vykonávat činnost především pro vládu, ale právně si zachovala svou nezávislost na vládě a vystupovala také jako obchodní banka. Od roku 1886 banka používá jméno Sveriges Riksbank. Švédská centrální banka byla od počátku svého působení velmi závislá na vládě. Ještě v 80. letech 20. století její měnová politika podléhala schválení vládou. Až při přípravě Švédského království do Evropské unie došlo k posílení samostatnosti banky v oblasti měnové politiky. Od roku 2006 je guvernérem Stefan Ingves, na začátku roku 2012 mu bylo funkční období prodlouženo o dalších 6 let. Dále je členem Generální rady Evropské centrální banky.

4.4.1 Cíle centrální banky

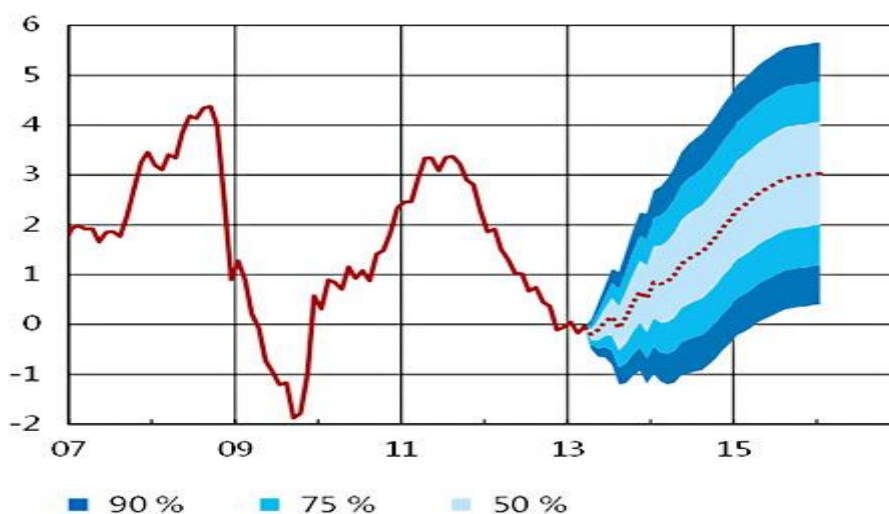
Hlavní funkcí Riksbank je zajištění cenové a finanční stability. To je uvedeno v zákoně o Sveriges Riksbank (SFS 1988:1385). Tento zákon také stanovil, že Riksbank bude podporovat bezpečný a efektivní platební systém. Jednoduše řečeno, jedná se o koordinaci různých způsobů, jak zajistit, aby finanční systém byl stabilní a fungoval bez problémů.

Cílování inflace

Dne 19. listopadu 1992 byla Riksbank nucena opustit fixní kurz vůči ECU, předchůdce kuru. Stalo se tak po období turbulencí na devizovém trhu a spekulace proti švédské koruně. Od té doby mělo Švédsko plovoucího kurzu, což znamená, že hodnota koruna vůči vztahu k jiným měnám se mohly kolísat a je určen na devizovém trhu. Dne 15. ledna 1993 Riksbank oznámila, že měnová politika bude prováděna s ohledem na dosažení cenové stability. Současně byla provedena řada změn v nepřímých daních. Odpisy a změny v nepřímých daních vedly k inflačním impulsům. Riksbank proto uvedla, že cíl pro měnovou politiku by se měl začít uplatňovat až od roku 1995.

Inflační cíl byl definován jako udržení ročního nárůstu indexu spotřebitelských cen na 2 procenta. Hlavními důvody pro vymezení cíle pokud jde o CPI, je to, že se jedná o nejznámější a nejčastěji používaný ukazatel inflace, zahrnující velkou část spotřeby domácností a vychází měsíčně.

Roční procentní změna CPIF (CPI s pevnou úrokovou sazbou, která není přímo ovlivněna změnami v úrokových sazbách hypoték) byla v únoru 2013 0,9 procenta (1,0 procento v prosinci 2012). V únoru 2013 činila, míra CPI inflace -0,2 %. (Obr. 15)

Obr. 14 Vývoj inflace ve Švédsku 2007-2015

Zdroj: [18]

V současné době je nízká inflace. To proto, že koruna za poslední rok posílila, využití zdrojů v ekonomice je nízké a ceny dováženého zboží poklesly. Tyto faktory budou i nadále držet v nadcházejícím období inflaci zpátky, ale v menší míře od druhé poloviny roku 2013. To přispěje k postupnému růstu inflace. Neočekává se, že by koruna i nadále posilovala, spíše zůstane nezměněna. Jak se ekonomická aktivita ve Švédsku zrychluje, využití zdrojů zvyšuje platy v rychlejším tempu. CPIF inflace se očekává kolem 1 procenta v roce 2013 a pak vzroste na téměř 2 procenta od poloviny roku 2014 a dále (Obr. 18). Předpověď pro nadcházející měsíce pro CPI inflaci se pohybuje v záporných číslech. Je to spojeno se snížením repo sazby v posledních letech a poklesu úrokové sazby hypoték. Od roku 2014 bude CPI inflace narůstat více než inflace CPIF. Výdaje domácností se budou zvyšovat v rychlejším tempu a to povede k postupnému zvyšování repo sazby.

HDP

Švédské hospodářství je ovlivněno do značné míry v důsledku vývoje v zahraničí, zejména v eurozóně. Problémy v zemích trpících dluhovou krizí jsou stále zdrojem nejistoty a slabou poptávkou. Švédský export na nějakou dobu oslábl. Zároveň důvěra domácností a firem nebyla na příliš vysoké úrovni. To přispívá k pomalejšímu růstu švédského HDP během první poloviny roku 2013. Avšak už nyní se začínají objevovat pozitivní signály. Například, neklid na finančních trzích klesá a domácnosti a podniky, a to jak ve Švédsku, tak i v zahraničí, v poslední době staly mírně optimističtější, pokud jde o budoucnost. Zároveň vývoj nových ekonomik začíná oživovat. Dohromady to znamená, že švédský růst HDP se bude postupně zvyšovat v průběhu roku, ačkoli tam je riziko neúspěchů. Očekává se růst HDP o 1,2 procenta v roce 2013. Během 2014 a 2015, kdy se ekonomická aktivita v zahraničí zvedne a poptávka zvýší, předpokládá se růst HDP o 2,7 procenta, resp. 3,1 procenta. (Obr. 19)

4.4.2 Nástroje měnové politiky

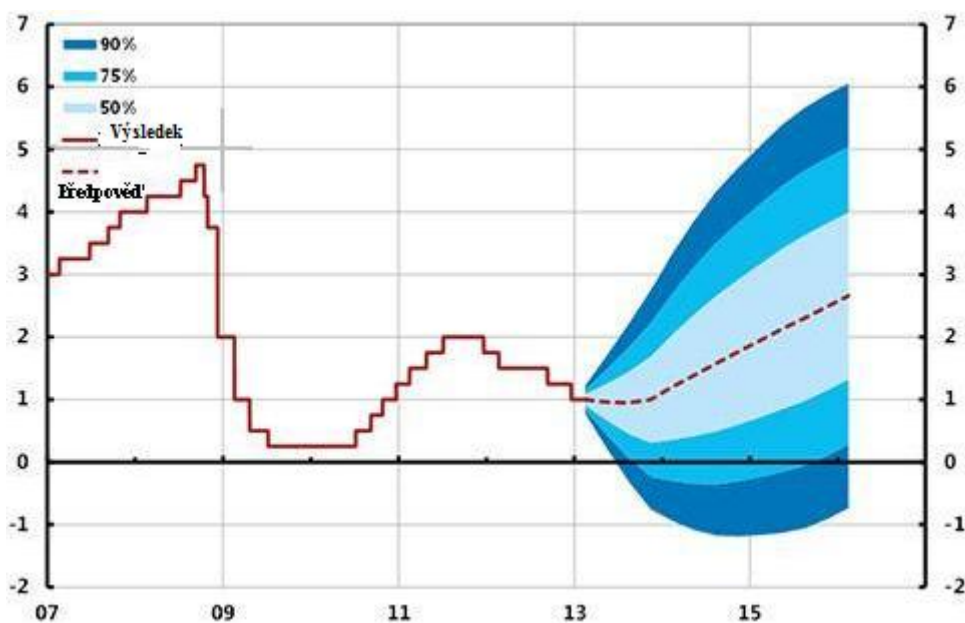
Riksbank má možnost stanovovat úrokové sazby v ekonomice, což vyplývá z její schopnosti stanovit úrokovou sazbu pro instituce, které vkládají nebo si půjčují finanční prostředky přes noc. Tato úroková míra se nazývá jednodenní sazba. Těmito sazbami Riksbank ovlivňuje krátkodobé tržní sazby. Všechny ostatní věci jsou stejné, vyšší úroveň úrokových sazeb má tendenci potlačit aktivitu v ekonomice, a tím zmírnit inflační tlaky, a naopak. Riksbank má několik nástrojů pro řízení jednodenních sazeb.

Stálé facility

Za prvé Riksbank poskytuje stálé facility, které umožňují bankám půjčovat si nebo vložit peníze přes noc v bance. Úroková sazba, kterou banka obdrží při ukládání finančních prostředků přes noc v Riksbank, je depozitní sazba. Obdobně musí mít banka, která si půjčuje finanční prostředky přes noc od Riksbank, prostředky na zaplacení úroků ve výši úvěrové sazby Riksbank. Depozitní sazba je "podlaha" koridoru úrokových sazeb a je 0,75 procentních bodů nižší než repo sazba. Podobně zápůjční sazba je "strop" koridoru a je 0,75 procentních bodů vyšší než repo sazba. Jednodenní sazba bude vždy v rámci koridoru úrokových sazeb, protože banky, které potřebují likviditu, si vždy mohou vypůjčit finanční prostředky z Riksbank v zápůjční sazbě, zatímco banka s přebytečnou likviditou může vždy uložit tento přebytek v Riksbank v sazbě zálohy. Pokud existuje rozdíl mezi těmito dvěma sazbami, jsou banky motivovány, aby se dohodly na úrokové sazbě, která leží mezi přijatými nebo zaplacenými sazbami bankami v Riksbank.

Repo sazba

Zadruhé Riksbank používá repo sazbu jako jeho klíčovou úrokovou míru. Touto sazbou Riksbank předpovídá, jak bude jednodenní sazba vypadat další týden. Je to Výkonná rada Riksbank, která dělá rozhodnutí týkající se repo sazby. Repo, nebo dohoda o zpětném odkupu, je transakce, ve kterých jedna strana prodává / kupuje jistotu a zároveň souhlasí s tím, že ji po určité době vykoupí / prodá. Pokud je deficit likvidity v bankovním systému, Riksbank dodává prostředky nákupem cenných papírů prostřednictvím týdenní repo operace. V případě přebytku likvidity vydává Riksbank své certifikáty. V současné době má bankovní systém jako celek deficit likvidity. Následující graf udává pohled na minulý vývoj repo sazby a prognózu budoucího vývoje až do roku 2015. (Obr. 16)

Obr. 15 Vývoj repo sazby ve Švédsku 2007-2015

Zdroj: [18]

Operace jemného doladění

Zatřetí Riksbank provádí operace jemného doladění na denní bázi s cílem stabilizovat jednodenní sazby. Toho se dosáhne tak, že se Riksbank rozhodne bankám půjčovat / uložit peněžní prostředky v repo sazbě plus / minus 0,1 procentního bodu, v závislosti na tom, zda je celkový přebytek nebo deficit vůči Riksbank. To platí pro jednodenní sazbu v rámci užšího pásma, než jaký je koridor úrokových sazeb, a pomáhá, aby měnová politika byla jasnější.

4.5 Regulace bankovního sektoru

Bankovní sektor ve Švédsku je regulován a dohlíží na něj dvě regulatorní instituce – Finansinspektionen (FI) a Svenska Bankföreningen (angl. Swedish Bankers' Association). Regulace je plně integrována od centrální banky (Riksbank).

Finansinspektionen monitoruje a analyzuje trendy na finančním trhu. Byl založen v roce 1991 s cílem vytvořit jednotný integrovaný regulátor zahrnující bankovníctví, cenné papíry a pojištění. Posuzuje finanční zdraví jednotlivých společností různých odvětví a finančního trhu jako celku. Zkoumají rizika a kontrolní systémy ve finančních společnostech a dohlíží na dodržování stanov a dalších právních předpisů. Dohlíží na téměř 4000 společností, mezi které patří:

- Banky a jiné úvěrové instituce
- Cenné papíry společnosti a vedení fondů

- Burzy, autorizované tržiště a informační střediska
- Pojišťovny, pojišťovací zprostředkovatelé a vzájemných prospěšné společnosti

Dále vydává předpisy a obecné zásady pro operace, které zahrnují nabízení finanční služby a vyžadují povolení. S tím souvisí i posouzení stávajících právních předpisů, zda jsou dostatečné, nebo je potřeba udělat nějaké změny. FI také dohlíží na dodržování švédského Insider zákona a vyšetřuje případy podezření ze spáchání trestného činu a manipulace ceny akcií. Mezi další činnosti FI spadá sledování, zda firmy zveřejňují úplné a srozumitelné informace pro spotřebitele. FI připravuje i pravidla pro finanční výkaznictví finančních společností.

Provádí OnSite vyšetřování na pobočkách švédskými společnostmi se sídlem v jiných zemích EU. Aktivně spolupracuje s EU a to jako poradní orgán Evropské komise. Pravidla, která se vztahují na finanční trh, jsou vytvořeny prostřednictvím spolupráce mezi jednotlivými institucemi a výbory v rámci EU a subjekty na trhu. FI se podílí na práci těchto orgánů EU:

- Evropský orgán pro bankovníctví, **Evropský orgán pro bankovníctví**
- Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění, **EIOPA**
- Pro cenné papíry a trhy, **ESMA**
- FI je také pozorovatelem v Evropském výboru pro systémová rizika, **ESRB** (pokud Sveriges Riksbank má hlas).

FI se také podílí na několika světových organizacích pro dohled otázky:

- Bankovní a úvěrové - **Basilejský výbor** pro bankovní dohled
- Cenné papíry - **IOSCO** - Mezinárodní organizace komisí pro cenné papíry
- Pojištění - **IAIS** - Mezinárodní asociace orgánů dohledu v pojišťovnictví

Finansinspektionen poskytuje přehled o regulatorních pravidel přijatých ve Švédsku s ohledem na provádění Basel 2. Cílem je umožnit smysluplné srovnání s kontrolními předpisy a postupy v celé Evropě.

Druhá instituce Svenska Bankföreningen zastupuje banky a finanční instituce se sídlem ve Švédsku. Cílem je přispět k řádnému a účinnému regulačnímu rámci, jenž umožní bankám vytvořit ekonomické bohatství pro zákazníky a společnost. Zastupují členské společnosti na národní i mezinárodní úrovni. Úzce spolupracuje s regulačními orgány a zákonodárci ve Švédsku i v Evropě. Svenska Bankföreningen je členem Evropské bankovní federace (EBF).

Fond pojištění vkladů

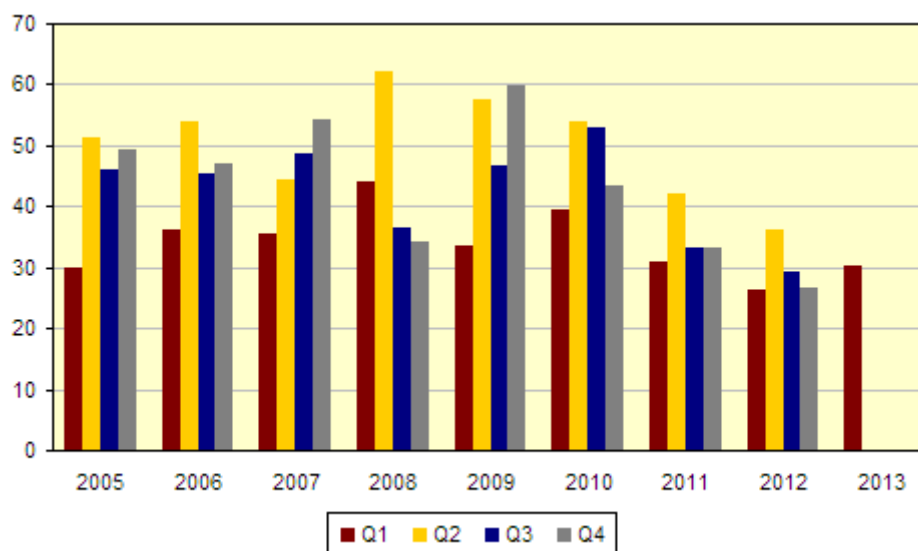
Ve Švédsku působí instituce Riksgälden, která odpovídá českému Fondu pojištění vkladů. Stejně jako ve Finsku i tady je stanovena maximální výše náhrady jednomu klientovi na 100 000 eur. Účelem pojištění vkladů je posílit ochranu vkladů od veřejnosti a přispívat ke stabilitě finančního systému. To bylo představeno ve Švédsku v roce 1996 a je to založeno na směrnici EU. Pojištění vkladů je financován z příspěvků přidružených institucí.

4.6 Zadluženost domácností

Růst výpůjček domácností zrychlil v listopadu poté, co centrální banka snížila sazby, aby tak podpořila hospodářský růst. Úvěry poskytnuté domácnostem meziročně vzrostly 4,6 %. Podle švédského Statistického úřadu docházelo ke snižování úrokových sazeb u úvěrů pro domácnosti. Vážená průměrná úroková sazba u nových smluv byla v listopadu 2012 3,29 %, v říjnu 2012 to bylo 3,38 %. Tento trend klesajících úrokových sazeb lze vysvětlit poklesem krátkodobých a dlouhodobých úrokových sazeb. Centrální banka v říjnu oznámila další snížení sazeb, bylo to již čtvrté snížení za 12 měsíců. Je zde vidět snaha o posílení růstu ekonomiky, kdy Švédsko nejvíce trápí vývoz. Zároveň se banka snaží zastavit nárůst zadlužení domácností, které se dostalo na 170 procent disponibilních příjmů. Pro porovnání v roce 1996 zadluženost byla na 90 procentech. Guvernér Riksbank Stefan Ingves prohlásil, že se zadluženost nesmí dostat přes hranici 200 procent.

S tím souvisí i odhady ohledně cen nemovitostí. Předpokládá se zde určitý pokles, případně že zůstanou stabilní. Ve svém odhadu Riksbank změnila hodnotu růstu z 1,3 % na 0,5 %. Je to tím, že tempo poskytování úvěrů je výrazně nižší než před rokem a je zde obecně slabší hospodářský rozvoj.

Domácnosti utrácejí méně a firmy zpožďují investice. U nezaměstnanosti se odhaduje růst na 7,7 % v roce 2013, a že na této úrovni zůstane až do roku 2014 - a to i v případě, že banka vidí mírně rychlejší růst než vláda.

Obr. 16 Vývoj nových úvěrů švédských domácností 2005-2013 (v mld. SEK)

Zdroj:[35]

Během prvního čtvrtletí domácnosti zvýšily své dluhy o 30 mld. SEK a celková hodnota svých úvěrů ve výši 982 miliard SEK na konci čtvrtletí (Obr. 17). Na celkových úvěrech, 91 procent bylo v bankách a institucích bydlení úvěrových a zbývajících 9 procent byl s ostatními věřiteli. Ostatní věřitelé jsou jak ústřední vláda (studentské půjčky), pojišťovny a další finanční instituce. Při pohledu z nových historickou perspektivu domácností úvěrů se zvýšil více ve čtvrtém čtvrtletí než v prvním čtvrtletí. Ale tento trend byl rozbit tohoto roku, kdy nové úvěry vzrostly více v prvním čtvrtletí ve srovnání s předchozím čtvrtletím. Na straně aktiv domácností z čisté nákupy převážně investičních fondů a nájemce vlastnická práva, ale rovněž zvýšily své úspory pojištění. Nárůst investičních fondů byl historicky vysoký a činil 17 miliard švédských korun během prvního čtvrtletí. Na konci čtvrtletí, vlastnictví domácností investičních fondů činil 642 miliard švédských korun.

Dle nejnovější statistiky za první tři měsíce roku 2013, které zveřejnil švédský Statistický úřad koncem května, se tempo meziročního růstu úvěrů měnových finančních institucí během této doby nezměnilo. Jako měnové finanční instituce (MFI) jsou brány banky a hypoteční společnosti. Celkově úvěry MFI domácnostem činily v dubnu 2802 mld. SEK, což je 120 miliard více ve srovnání se stejným měsícem loňského roku. Tento nárůst způsobily především úvěry na bydlení, které se zvýšily o 103 mld. SEK. V dubnu se výše nesplacených úvěrů domácností od MFI pohybovala kolem 2254 mld. SEK. Zbývajících část úvěrů tvořily spotřebitelské úvěry a ostatní půjčky, ve kterých figurují zemědělské nemovitosti jako zajištění.

Domácí sazby z úvěrů klesly v průběhu měsíce dubna. Průměrná sazba z nových domácích smluv u měnových finančních institucí v dubnu činil 3,07 procenta oproti 3,11 procenta v březnu. Úroková sazba z nových smluv se zvýšil z 3,18 procenta v březnu na 3,19 procenta v dubnu. U úvěrů s pevným úrokovým obdobím od 1 do 5 let je úroková sazba u nových smluv na 2,95 procenta v dubnu, oproti 3,02 procenta v březnu. V dubnu, průměrná sazba u nových hypotečních úvěrů na 3,00 procenta oproti 3,01 procenta v březnu. Úrokové sazby MFI z nových úvěrů nefinančním podnikům v dubnu činil 2,85 procenta. Ve srovnání s březnem, kdy činil 2,80 procenta (Tab. 10).

V dubnu domácností průměrná úroková sazba z nových vkladů na bankovních účtech 0,70 procenta, což představuje nárůst oproti minulému měsíci, kdy činila 0,69 procenta. Úroky na účtech úrokové sazby pevné nebo omezený počet bezplatných výběrů v dubnu činil 1,50 procenta, což znamená, že úroková sazba je stejná jako v předchozím měsíci.

Tab. 10 Úroková sazba a růst úvěrů domácnostem a nefinančním podnikům Švédsko

	Úroková sazba - nová půjčka	Tempo růstu úvěrů domácností	Úroková sazba nefinančním podnikům - nové úvěry	Tempo růstu úvěrů nefinančním podnikům
Duben 2012	3,94%	4,80%	3,45%	5,30%
Březen 2013	3,11%	4,60%	2,80%	3,30%
13. duben 2013	3,07%	4,60%	2,85%	2,40%

Zdroj:[35]

4.7 Systém JAK

Družstevní banka JAK poskytuje bezúročný úvěr. Jedná se vlastně o jednu z metod, jak eliminovat úrok. Tato banka tento přístup používá již od roku 1965. Banka JAK je, na rozdíl od komerčních bank členskou bankou, která se původně zaměřovala na finanční podporu pro rozvoj zemědělství. Během svého působení se jejími klienty staly všechny sociální vrstvy švédských obyvatel. V roce 2008 evidovala 35000 klientů, kteří zde měli vklady ve výši 97 milionů Eur. V témže roce spravovala úvěry ve výši 86 milionů eur. Banku finanční krize nepostihla a to proto, že se jedná o obecně prospěšnou organizaci, která funguje na etické bázi.

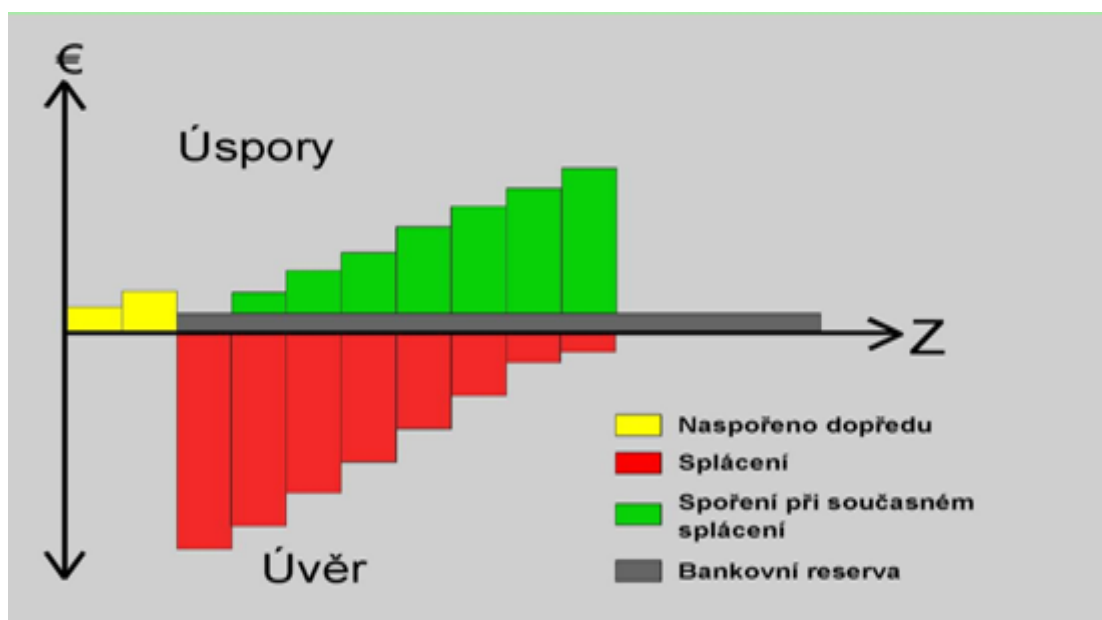
Na příkladu úvěru ve měně zatížené běžným úrokem a bankovními náklady úrokem (banka) a bezúročné měně (JAK) vypadá bilance takto:

	česká banka	banka JAK
provozní a osobní náklady banky	1,70%	1,70%
riziková prémie	0,80%	0%
úrok (prémie za likviditu)	4,00%	0%
přirážka (vyrovnání inflace)	1,50%	0%
Celkem	8%	1,70%

Zdroj:[21]

Poté co je klient přijat, může uspořit až 10 % z částky požadovaného úvěru. Člen poté dostane jako bonus v podobě „ušetřených bodů“. Je to obdobné jako stavební spoření v Německu. Na základě této úspory je poté poskytnut úvěr, který dlužník postupně splácí a zpravidla při tom si spoří dál. Jelikož mu na spořicí účet nejsou připisovány žádné úroky, tak mu ani nejsou účtovány žádné úroky z úvěru. Z toho vychází jednoduché počítání. V případě že klient naspoří jednu švédskou korunu, je mu připsán jeden bod. V opačném případě, tedy pokud si vypůjčí jednu švédskou korunu, je mu bod odečten. A proto pokud někdo potřebuje větší či dlouhodobější úvěr, musí získat více spořicích bodů.

V následujícím grafu (Obr. 22) je znázorněno postupné splácení úvěru a vývoj spoření. Po splacení celého úvěru jsou členu banky k dispozici jeho úspory ve výši 90 % hodnoty poskytnutého úvěru. Zpravidla se k těmto penězům dostane po půl roce od poslední splátky úvěru. (Tab. 11)

Obr. 17 Spoření a půjčka v bance JAK

Zdroj:[21]

Pokud se člověk rozhodne zůstat členem banky a nemá zájem vybrat své úspory, sbírá dál spořicí body. Ty pak může použít, jak bude chtít. Často tyto úspory darují svým dětem,

protože je potřebují na financování bydlení a nemají na to dostatečný kapitál. Dále jsou uspořené peníze použity na obecně prospěšné účely, které nejsou pro komerční banky zajímavé. Tím může být vzdělávací zařízení, dům pro seniory a jiné projekty.

Pro své fungování družstevní banka JAK používá platební styk prostřednictvím pošt či elektronické bankovníctví. Platové ohodnocení zaměstnanců, i vedoucích manažerů, je nižší než u komerčních bank, avšak je srovnatelné s ostatním blízkým hospodářským odvětvím. V dlouhodobém horizontu jsou udržovány náklady na provoz pod hranicí 2 %.

Tab. 11 Porovnání finanční situace v klasickém bankovním systému a v systému JAK

	česká banka	banka JAK
Úvěr	2 000 000,- Kč	2 000 000,- Kč
doba splácení	25 let	25 let
měsíční splátky	15 680,- Kč	6 670,- Kč
Poplatky	0,- Kč	1 900,- Kč
spořicí účet, tj. vlastní spoření	0,- Kč	6 540,- Kč
celková měsíční platba	15 680,- Kč	15 110,- Kč
celkový obnos za 25 let	4 704 000,- Kč	4 533 000,- Kč
z toho ušetřené peníze vkladatele	0,- Kč	1 960 200,- Kč

Zdroj: [21]

Členský podíl v bance JAK činí 6 %, což v našem případě je 120 000,- CZK. Tento podíl je navrácen zpět po uplynutí 1 roku v případě, že nedojde ke ztrátě. Výše uvedený příklad ukazuje, že s využitím banky JAK, má člověk za 25 let zaplacené své bydlení a zároveň má našetřeno 1 960 200,- CZK.

4.8 Výhled švédského bankovního sektoru podle Moody's

Koncem roku 2012 byla vydána studie prováděna Moody's, kde byl výhled pro švédský bankovní sektor změněn z negativního na stabilní. Stabilní výhled vychází z očekávání, že v průběhu dalších 12-18 měsíců bude kvalita aktiv silná a dále také že bude pokračovat mírný růst v půjčování.

Ačkoliv Švédsko má relativně otevřenou ekonomiku, není zcela imunní vůči probíhajícímu poklesu evropské ekonomiky. Moody's odhaduje, že růst HDP ve Švédsku v letech 2012 a 2013 bude pomalejší. Úroveň problému úvěrů zůstává stále nižší než v jiných zemích. Předpokládá se, že nízké úrokové sazby a pružné podmínky pro domácnosti budou i nadále podporovat schopnost splácet úvěry. Nicméně, podniky jsou více vystaveny ekonomickým vlivům nejen těm švédským. Švédský realitní sektor je citlivý na ekonomické cykly, což může vytvářet negativní tlak na kvalitu aktiv.

Kapitálová úroveň je považována za adekvátní. Ratingová agentura se domnívá, že zlepšení by mohl přinést požadavek na vyšší kapitálovou přiměřenost pro čtyři největší banky, které působí ve Švédsku.

Klíčová chyba systému je spatřována v tom, že švédské finanční instituce jsou závislé na tržním financování. Banky, které spoléhají na tržní financování, jsou více náchylné k výkyvům investora a situaci na trhu. Jde tedy o zdroj úvěrového riziky.

5 SROVNÁNÍ VYBRANÝCH ZEMÍ

Pokud chceme srovnávat určitou část ekonomiky vybraných zemí, musíme se podívat na danou zemi celkově, tzn. zjistit státní zřízení, členství v různých společenstvích, měnu a mnoho dalších. V diplomové práci se zaměřuji na tři evropské země, z nichž jedna leží v centrální části Evropy a zbylé dvě v severní části. Všechny jsou členy Evropské unie. Každá země si prošla určitým historickým vývojem, který ovlivnil a nejspíš nadále ovlivňuje nejen bankovní sektor, ale i celou ekonomiku. Švédský i finský bankovní sektor prodělal začátkem 90. let velkou bankovní krizí, kterou však zvládly celkem rychle vyřešit. Poučily se z chyb, kterých se dopustily v minulosti, a toho mohou využít v současné době, kdy stále přetrvává finanční krize.

Švédsko, jako jediné z této trojice, si stále udržuje konstituční monarchii s králem v čele jako státní zřízení. Česká republika a Finsko jsou republiky v čele s prezidentem. Česká republika a Švédsko mají společné to, že obě tyto země ještě nepřijalo společnou měnu Evropské unie, kterou je euro. A i nadále používají své měny, tzn. české koruny a švédské koruny. Někteří stoupenci eura Švédsko za jeho postoj kritizují a dokonce i žádají, aby za to byla Švédsku udělena pokuta. Zatímco Finsko přistoupilo k eurozóně a tím přijalo euro již v roce 1999.

Během 90. let všechny tři země prošly významnými změnami (Tab. 12). V České republice to bylo v souvislosti s rozdělením Československé republiky na Českou republiku a Slovenskou republiku. Dále tyto změny ovlivnila změna politického režimu, kdy docházelo k postupnému přechodu k demokratickému systému. Omezovala se centralizovaná moc a stát začal privatizovat banky, ve kterých měl značný vliv.

Finsko a Švédsko na přelomu 80. a 90. let v důsledku liberalizace svých finančních trhů prodělaly finanční krizi. Ačkoliv obě země zasáhla krize přibližně ve stejnou dobu, každá ji řešila trochu jiným způsobem. Ve Švédsku vláda dodala kapitál dvěma největším bankám, zatímco nechala přidružené nekomerční bankovní společnosti zbankrotovat. Dále zde byla oddělena špatná aktiva od dobrých. Vláda převzala zodpovědnost za financování špatných aktiv. Zatímco ve Finsku vláda poskytla všem komerčním bankám finanční podporu prostřednictvím prioritních akcií. Pokud by některá banka nemohla splácet úroky z těchto akcií po dobu 3 let, poté by byly tyto akcie převedeny na akcie s hlasovacím právem a vláda by tak mohla banku převzít. V obou případech můžeme nalézt i společné rysy. Hlavním společným prvkem bylo, že vláda zajistila, aby banky mohly dostát svým závazkům vůči

všem akcionářům a zároveň mohla splnit požadavky na nové úvěry. Celkově obě země zvládly krizi poměrně rychle vyřešit.

Tab. 12 Srovnání problémů bankovních sektorů - ČR, Finsko a Švédsko

Země	Období	Typ problému	Míra rozsahu
Česká republika	1991-1996	významný	V 1994 - 1995 38% úvěrů bylo nesplacených. Některé banky byly od roku 1993 uzavřeny.
Finsko	1991-1994	krize	Výše nesplacených úvěrů a úvěrových ztrát dosáhla vrcholu v roce 1992 (13% celkové angažovanosti), v září 1991 začaly problémy s likviditou - vznik krize
Švédsko	1990-1993	krize	18% z celkového počtu nekonsolidovaných bankovních úvěrů byly nahlášeny jako ztracené, dvě hlavní banky získaly pomoc od vlády

Zdroj: vlastní zpracování dle [3, str. 20-21, 27]

Dopad nesouladu na bankovním sektoru na reálný sektor v 90. letech

V České republice (1991-1996) bylo široké rozpětí mezi domácími vklady a sazbami úvěrů a mezi sazbami domácích a zahraničních fondů. Vysoká míra nesplacených úvěrů snížila schopnost bank na poskytnutí úvěru. Banky působící v České republice zde byly neefektivní a zaměstnávaly více lidí, než bylo potřeba. Akcionáři vyvíjeli tlak na získání co nejvýhodnějších podmínek. Některé menší banky začaly financovat své úvěry operacemi uskutečňovaných přes noc na mezibankovním trhu.

Finsko dosahovalo tři roky před rokem 1990 průměrného růstu 4,5 %, v roce 1990 se dostalo na nulu a během dalších tří let klesl až na -4,0 %. V roce 1994 nezaměstnanost dosáhla svého vrcholu, tedy hodnoty 18,4 %. Banky v té době měly málo kapitálu a nebyly moc diverzifikované. Koncentrovaly se na úvěry. Více se zaměřovaly na získávání podílu na trhu, než na analýzu a řízení rizik. Firemní úvěry byly vedeny v cizí měně. Auditů se nepřikládala velký význam a byl veden velmi laxně.

Ve Švédsku si dlužníci, především soukromé osoby a drobní podnikatelé, stěžovali na vysoké úrokové sazby a omezený přístup k úvěrům. Byl tam zřejmý ekonomický pokles, kde bylo obtížné oddělit účinky bankovní krize od měnové krize a širší evropské recese. Správa úvěrů byla na špatné úrovni, protože zde chyběl systém pro sledování úvěrů. Ceny za služby byly neadekvátní vzhledem k možnému riziku. Bankovní portfolia se začaly více zaměřovat na trh s nemovitostmi a soupeření o úvěrování této oblasti mělo destruktivní následky v podobě krize.

5.1 Cíle centrálních bank a nástroje měnové politiky

Ve všech třech centrálních bankách je hlavní cílem cílování inflace. A také všechny mají danou stejnou hodnotu pro střednědobý horizont – 2 %. K cílování inflace mohou použít různé nástroje měnové politiky. Jedná se především o operace na volném trhu, stálá facilitata, povinné minimální rezervy.

Rozdíl můžeme vidět v hodnotách úrokových sazeb i povinných minimálních rezervách (Tab. 13, Tab. 14, Tab. 15). Ve Finsku jsou úrokové sazby (např. repo sazba, lombardní sazba, ...) velmi ovlivňovány rozhodnutími Evropské centrální banky, protože jako jediné z vybraných zemí je členem eurozóny.

Evropská centrální banka rozhodla o snížení povinných minimálních rezerv. Sazba klesla z 2 % na 1 % (Tab. 13). Důvodem bylo podpoření aktivity na peněžním trhu. Tuto novou sazbu přijala i finská centrální banka. V České republice již delší dobu výše povinných minimálních rezerv zůstává nezměněna.

Tab. 13 Srovnání sazeb - ČR, Finsko, Švédsko k 31.5.2013

	Repo sazba	Lombardní sazba	PMR
Česká republika	0,05%	0,25%	2,00%
Finsko	0,50%	1,00%	1,00%
Švédsko	1,00%	1,75%	1,00%

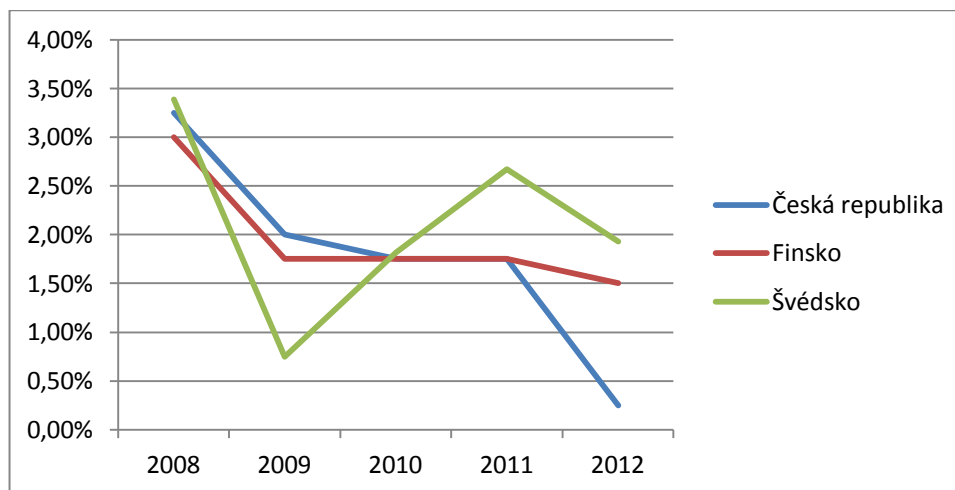
Zdroj: vlastní zpracování podle [11, 14, 18]

Tab. 14 obsahuje hodnoty lombardní sazby, které jsou použity v Obr. 19 a které znázorňují vývoj této sazby od roku 2008 do roku 2012.

Tab. 14 Vývoj lombardní sazby 2008-2012

	2008	2009	2010	2011	2012
Česká republika	3,25%	2,00%	1,75%	1,75%	0,25%
Finsko	3,00%	1,75%	1,75%	1,75%	1,50%
Švédsko	3,39%	0,75%	1,82%	2,67%	1,93%

Zdroj: vlastní zpracování podle [11, 14, 18]

Obr. 18 Vývoj lombardní sazby v České republice, Finsku a Švédsku 2008-2012

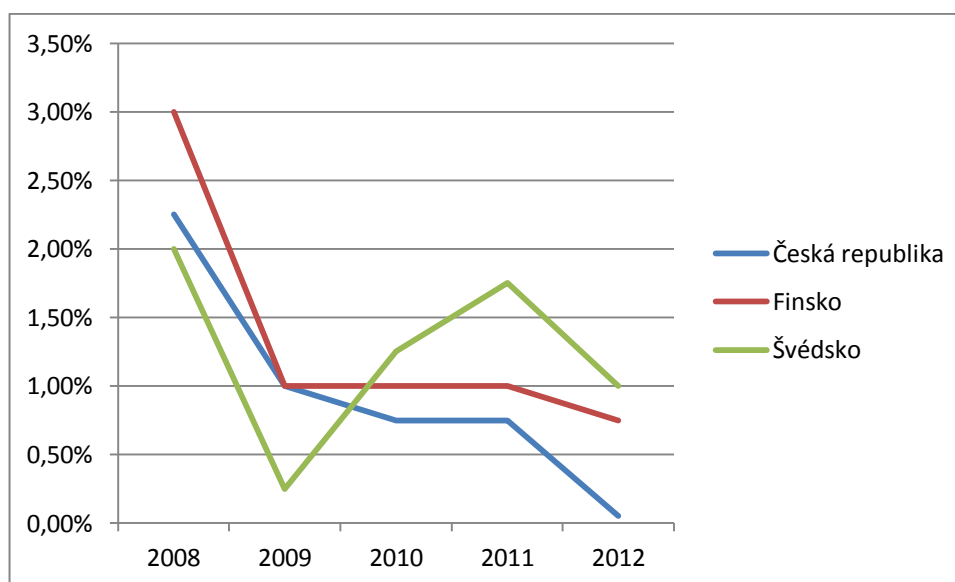
Zdroj: vlastní zpracování podle [11, 14, 18]

Z Tab. 15 vychází graf zobrazující vývoj repo sazby v letech 2008-2012. (Obr. 20)

Tab. 15 Vývoj repo sazby 2008-2012

	2008	2009	2010	2011	2012
Česká republika	2,25%	1,00%	0,75%	0,75%	0,05%
Finsko	3%	1,00%	1,00%	1,00%	0,75%
Švédsko	2,00%	0,25%	1,25%	1,75%	1,00%

Zdroj: vlastní zpracování podle [11, 14, 18]

Obr. 19 Vývoj repo sazby v České republice, Finsku a Švédsku 2008-2012

Zdroj: vlastní zpracování podle [11, 14, 18]

5.2 Regulace bankovních sektorů

V České republice je regulace bankovního sektoru výhradně v rukou České národní banky. Ta zajišťuje i dohled nad bankovním sektorem. Naproti tomu Švédsko má regulaci i dohled plně integrovaný od své centrální banky, Sveriges Riksbank. Tuto činnost má na starosti Finansinspektionen ve spolupráci se Svenska Bankföreningen. Finansinspektionen monitoruje a analyzuje trendy na finančním trhu. Svenska Bankföreningen zastupuje banky a finanční instituce a jejím cílem je přispět k řádnému a účinnému regulačnímu rámci. Obě tyto instituce spolupracují jak na národní, tak mezinárodní úrovni. Ve Finsku byl zřízen nově Úřad pro finanční dohled (FIN-FSA) a tím došlo k odebrání této funkce centrální bance. Tento úřad dohlíží stejně jako ČNB v České republice a Finansinspektionen ve Švédsku na finanční a pojišťovnické služby.

5.3 Zadluženost domácností ve vybraných zemích

Vývoj zadluženosti českých domácností za posledních pět let strmě narostl až do výše přes 1 bilion korun. Ačkoliv Česká republika prošla za posledních 5 let řadou změn a zároveň se musela vypořádat s ekonomickou krizí, zadluženost českých domácností ve srovnání s jinými evropskými státy není tak hrozivá. Největší podíl z celkové sumy úvěrů mají úvěry na bydlení, z nichž se jedná zejména o hypotéky, u kterých si banky důkladně prověřují žadatele, zda bude schopen splácet. Na druhou stranu nárůst dluhů v období 2006-2011 byl alarmující, kdy se z cca 460 miliard zvýšil na 1180 miliard Kč. Míra zadluženosti, což je podíl dluhu vůči hrubým příjmům, v roce 2011 byla v České republice 56,8 %.

Ve Finsku se zadluženost domácností zvyšuje již od roku 2000. Tento trend však má však negativní vliv na ekonomickou strukturu země, která se stává zranitelnější. Během roku 2011 došlo k nárůstu o zhruba 155 miliard Kč, do výše 3026 miliard Kč. Míra zadlužení dosáhla 115,6 %, což je více o téměř 2 % než tomu bylo v roce 2010. I ve Finsku velkou část úvěrů tvoří úvěry na bydlení.

Ve Švédsku stejně jako v České republice i Finsku má zadluženost domácností stoupající tendenci. Zrychlení růstu úvěrů bylo částečně způsobeno snížením úrokových sazeb, aby se podpořil ekonomický růst. I zde velký podíl úvěry na bydlení. Míra zadluženosti švédských domácností se vyšplhala do výše cca 170 % v roce 2011. Guvernér švédské centrální banky prohlásil, že míra zadluženosti se nesmí dostat přes 200 %. Na konci prvního čtvrtletí 2013 se zadluženost švédských domácností vyšplhala na 2858 mld. Kč.

Jak již bylo uvedeno výše, velkou část úvěrů, které si domácnosti berou, tvoří úvěry na bydlení. Například v České republice úvěry na bydlení tvoří cca 70 % všech úvěrů. Ve Švédsku došlo během 1. čtvrtletí 2013 k navýšení zadlužení domácností o 30 miliard švédských korun. Největší nárůst byl zaznamenán právě u úvěrů za bydlení. Úrokové sazby pomalu klesají, v dubnu 2013 jejich průměrné hodnoty byly 3,07 % u úvěrů a 3,00 % u úvěrů na bydlení. Na rozdíl od Švédska ve Finsku zaznamenaly pokles v roční míře růstu úvěrů.

V tab. 16 jsou pro srovnání uvedeny úrokové sazby úvěrů na bydlení, které, jak již bylo uvedeno, tvoří největší část z celkových poskytnutých úvěrů domácnostem ve všech třech zemích. Finsko má své úrokové sazby na úvěry svázané s EURIBOREM. V tabulce jsou dále uvedeny průměrné úrokové sazby z vkladů. Jak je patrné, všechny země mají tuto sazbu pod 1 %.

Tab. 16 Úrokové sazby z úvěrů na bydlení a vkladů, meziroční tempo růstu úvěrů na bydlení

	Úroková sazba z úvěrů na bydlení	Meziroční tempo růstu	Úroková sazba z vkladů
Česká republika	3,46%	4,80%	0,55%
Finsko	1,97%	5,50%	0,69%
Švédsko	3,00%	4,60%	0,70%

Zdroj: vlastní zpracování podle [30, 37, 38]

5.4 Srovnání výhledů bankovních sektorů podle ratingové agentury Moody's

Změna výhledu pro Českou republiku byla vyhlášena v roce 2011. Ze stabilního se stal negativní výhled. Tato změna odráží hlavně oslabující provozní prostředí bank. To má za následek zpomalení hospodářského růstu. Na druhou stranu Moody's oceňuje, že české banky v té době měly dostatečně stabilní základnu a vysoké kapitálové rezervy. Další slabou stránkou byla výše nesplácených úvěrů, která se neustále zvyšovala. Za další možný zdroj rizika lze považovat i to, že český bankovní sektor je většinou v zahraničním vlastnictví, kdy zde může sílit tlak ze strany mateřských bank. Co se týká financování, český bankovní sektor je na tom o poznání lépe než finský a švédský. Banky svá úvěrová portfolia plně financují pomocí depozit, a proto nejsou tolik citlivé na změny v tržní důvěře.

Pro Finsko byl vydán výhled na začátku roku 2013 a zůstává stále negativní. A zejména z důvodů slabého provozního prostředí a zvyšování se úrovně zadlužení domácností.

Agentura Moody's předpokládá, že nárůst HDP bude velmi pomalý, protože poptávka po vývozu klíčových partnerů nebude dosti vysoká. Je zde velký tlak na splácení dluhů a to i přesto, že zadluženost finských domácností je na průměrných hodnotách EU. Avšak vývoj zadlužení, který ve Finsku probíhá posledních 15 let, je neúnosný a mohl by mít vliv na hospodářský růst země. Bankovní sektor zůstává i nadále velmi citlivý na jakékoliv změny důvěry investorů. Způsobuje to financování finských bank prostřednictvím finančních trhů, kdy podíl tohoto financování dosahuje něco málo přes 50 %.

Výhled pro Švédsko byl koncem roku 2012 změněn na stabilní. Jedním z důvodů je, že se očekává během dalších měsíců sílící kvalita aktiv. Dále se předpokládá nárůst v půjčování, jak firem, tak i domácností. Jako ve Finsku Moody's předvídá pomalejší nárůst HDP. Snaha udržet nízké úrokové sazby a pružné podmínky pro domácnosti by měla podporovat schopnost splácet úvěry. I když realitní sektor ve Švédsku je stále citlivý na ekonomické cykly, což může vést ke snížení kvality aktiv. Švédsko by se také mělo zaměřit na financování bankovních institucí, které je dosti závislé na tržním financování. Jedná se o zdroj úvěrového rizika.

V květnu 2013 byl rating jednotlivých zemí následující: Česká republika – A1; Finsko a Švédsko – Aaa, což je nejlepší možné hodnocení. Česká republika si úroveň A1 udržuje již od roku 2002.

ZÁVĚR

V různých zemích se můžeme setkat s různými typy bankovních sektorů. Zda se v daném státě nachází jednostupňový či dvoustupňový systém, je dáno zejména politickým režimem. Jednostupňový systém je charakteristický pro ty země, kde je výrazná centralizace. Zatímco dvoustupňový systém nalezneme ve většině vyspělých zemí. V první kapitole je také popsáno, proč vlastně vznikly centrální banky a jaká je jejich úloha v dnešní době. Jejich nejdůležitější funkcí je udržování finanční stability a měnová politika. K provádění měnové politiky mají k dispozici řadu nástrojů, jako například různé úrokové sazby, povinné minimální operace a mnoho dalších. Dalším bodem je definování obchodních bank. Existuje několik typů obchodních bank a liší se svým zaměřením, či rozsahem poskytovaných služeb. Tím byl naplněn dílčí cíl této práce. Dále je zde rozebráno, jak se hodnotí hospodaření bank a jaké metody se k tomu využívají.

Druhá kapitola je zaměřena na český bankovní sektor, kde je nejprve nastíněno legislativní vymezení tohoto sektoru a historie, jak se vyvíjelo bankovníctví na českém území. Samostatně je zde stručně popsána privatizace bank, která proběhla během 90. let minulého století. Dále se tato kapitola věnuje České národní bance, jejímu organizačnímu členění a nejvíce cíli a nástroji pomocí nichž se snaží dosáhnout daných cílů. Česká národní banka působí i jako regulátor bankovního sektoru a dohlíží na jeho správné fungování. S bankovním sektorem jsou spjaty i půjčky, a proto je zde i podkapitola o zadluženosti, zejména domácností.

Další dvě kapitoly jsou věnovány vybraným severským zemím. První z nich je Finsko a druhou Švédsko. Jako ve druhé kapitole i zde je nejprve popsáno legislativní vymezení bankovního sektoru na daném území a historický vývoj. Zajímavou částí je podkapitola zabývající se krizí bankovních sektorů obou zemí. Očekávalo by se, že průběh a také řešení krize bude stejný, když se jedná o sousední státy. Ale opak je pravdou. Některé prvky měly společné, avšak k řešení každá země přistoupila po svém. Prvním, významným prvkem vzniku krize, byla deregulace a liberalizace finančního sektoru. Mezi společné prvky se také řadí poměrně rychlé zvládnutí krize se snahou vynaložit co nejméně nákladů. Nedá se tedy s určitostí říct, který přístup byl ten lepší. I v těchto kapitolách práce nabízí přehled cílů a nástrojů centrálních bank. V případě Švédska je zde navíc popsán systém banky JAK, který je podobný systému stavebního spoření v Německu.

Cíl, který byl stanoven na začátku práce, je naplněn v poslední kapitole, kde se práce zaměřuje na porovnání vybraných bankovních sektorů. První rozdíly jsou patrné již ze

státního zřízení, kdy pouze Švédsko si zachovává status monarchie. Dalším rozdílem je měna, kterou se platí v daných státech. V tomto ohledu se jen Finsko rozhodlo vstoupit do měnové unie a přijmout za svou měnu euro. Česká republika a Švédsko i nadále používají své měny, tzn. českou korunu a švédskou korunu. Obě země také oddalují svůj vstup do eurozóny. Ačkoliv se jedná o rozdílné země, tak mají v historii něco společného, ačkoliv příčiny byly odlišné. A to, že na přelomu 80. a 90. let 20. století jejich bankovní sektor prodělal významné změny.

Pokud jde o centrální banku, všechny mají stejný cíl – cenovou stabilitu. K naplňování vytyčených cílů využívají stejné nástroje, které se liší pouze hodnotou, kterou si každá centrální banka stanovuje sama a to podle ekonomického vývoje dané země. Finská centrální banka je v tomto ohledu při svém rozhodování spjatá s Evropskou centrální bankou, protože v roce 1998 přistoupila do systému měnové unie a přijala za svou měnu euro.

Zadluženost domácností se za posledních několik let ve všech zemích zvýšila. Dalším společným rysem u zadluženosti domácností je, že největší část z celkových úvěrů tvoří veškeré úvěry na bydlení. Míra zadlužení je nejnižší v České republice, kde v roce dosahovala výše 56,8 %. Nejhuře je v tomto ohledu Švédsko, kde guvernér švédské centrální banky varuje před hrozbou dosažení hranice 200 %.

Poslední část páté kapitoly se věnuje výhledům ratingové agentury Moody's, která určila hlavní slabé a silné stránky jednotlivých bankovních sektorů. Ani v jednom případě není výhled pozitivní. Jedná se o následek finanční krize z roku 2008, kdy ve většině států hospodářský růst probíhá velmi pomalu.

Bankovní sektor je ovlivňován různými faktory, mezi něž patří zejména politické a ekonomické. V době po prodělané krizi se některé bankovní sektory musí vyrovnat s nedůvěrou investorů a vkladatelů. Je tedy nezbytné, aby instituce, působící ve finanční sféře, předvíдалy budoucí ekonomický vývoj. Jak se již stalo několikrát v minulosti, případné selhání ovlivní všechny – banky, firmy i obyvatele.

POUŽITÁ LITERATURA

Tištěné zdroje

- [1] BLAŽEK, Jiří; ULKIEN, Jiří. *Bankovníctví*. Vyd. 1. Brno: Masarykova Univerzita, 1997. ISBN 80-85765-91-8.
- [2] DVOŘÁK, Petr. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. Vyd. 3. Praha: LINDE PRAHA, a. s., 2005. ISBN 80-7201-515-X.
- [3] GOODHART, Charles; HARTMANN, Phillip; LLEWELLYN, David; ROJAS-SUÁREZ, Liliana; WEISBROD, Steven. *Financial Regulation: Why, how and where now*. Vyd. 1. London: Bank of England, 1998. ISBN 0-415-18505-X.
- [4] JUROŠKOVÁ, Lenka. *Bankovní regulace a dohled*. Vyd. 1. Praha: Auditorium, 2012. ISBN 978-80-87284-26-1.
- [5] LACINA, Lubor. *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-560-5.
- [6] POLOUČEK, Stanislav. *Bankovníctví*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-462-7.
- [7] REVENDA, Zdeněk. *Centrální bankovníctví*. Vyd. 3. Praha: Management Press, 2011. ISBN 978-80-7261-230-7
- [8] REVENDA, Zdeněk a kol. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. Vyd. 5. Praha: Management Press, 2012. ISBN 978-80-7261-240-6
- [9] Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách

Internetové zdroje

- [10] Česká národní banka: Cílování inflace v ČR. *Česká národní banka* [online]. 2012 [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/cilovani.html
- [11] Česká národní banka: Měnově-politické nástroje. *Česká národní banka* [online]. 2012 [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/
- [12] Česká národní banka: Dohled a regulace. *Česká národní banka* [online]. 2012 [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/

- [13] Česká národní banka: Jak jsou na tom české banky?. *Česká národní banka* [online]. 2012 [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/faq/jak_jsou_na_tom_banky.html
- [14] Suomen Pankki: Měnová politika. *Suomen Pankki* [online]. 2013 [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://www.suomenpankki.fi/en/rahopoliikka/Pages/default.aspx>
- [15] Suomen Pankki: Nástroje měnové politiky. *Suomen Pankki* [online]. [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: http://www.suomenpankki.fi/en/rahopoliikka/rahopoliikan_valineet/Pages/default.aspx
- [16] Suomen Pankki: Historie. *Suomen Pankki* [online]. 2008 [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: http://www.suomenpankki.fi/en/suomen_pankki/tehtavat/Pages/history.aspx
- [17] FIN-FSA: Regulace. FIN-FSA. *Financial Supervisory Authority* [online]. 2010 [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://www.fin-fsa.fi/EN/REGULATION/REGULATIONS/Pages/Default.aspx>
- [18] Sveriges Riksbank: Monetární politika. *Sveriges Riksbank* [online]. 2012 [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://www.riksbank.se/en/Monetary-policy/>
- [19] KUČHTA, Daniel. Finanční krize ve Finsku. *Finanční krize ve Finsku* [online]. 2012, [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://www.investujeme.cz/financni-krize-ve-finsku-z-extremu-do-extremu/>
- [20] KUČHTA, Daniel. Bankovní krize ve Švédsku. *Bankovní krize ve Švédsku* [online]. 2012, [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://www.investicniweb.cz/trhy/sektory/2012/8/14/svedsko-bankovni-krizi-prekonalo-i-diky-politicke-jednote>
- [21] Družstevní banka JAK. *Družstevní banka JAK* [online]. 2012, č. 1 [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://www.outsidermedia.cz/Druzstevni-banka-JAK-1.aspx>
- [22] Švédský bankovní sektor. *The Swedish banking market* [online]. [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: [http://www.swedishbankers.se/web/bf.nsf/\\$all/B8C74984FDFD9FF1C1257620003AE16C?open](http://www.swedishbankers.se/web/bf.nsf/$all/B8C74984FDFD9FF1C1257620003AE16C?open)
- [23] Act of Credit Institutions. *Act of Credit Institutions* [online]. 2005 [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1993/en19931607?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=credit%20institutions>

- [24] Finland Banking and Finance. *Finland Banking and Finance* [online]. [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: http://www.photius.com/countries/finland/economy/finland_economy_banking_and_finance.html
- [25] Swedish financial supervisory. *Swedish financial supervisory* [online]. [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://www.fi.se/Folder-EN/Startpage/Regulations/Supervisory-disclosure/>
- [26] Fond pojištění vkladů. *Fond pojištění vkladů* [online]. [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://www.fpv.cz/cs/o-fpv.html>
- [27] Bankovní sektor v ČR a jeho regulace. *Bankovní sektor v ČR a jeho regulace* [online]. 2005 [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/tuma_200012_pariz.pdf
- [28] Swedish household lending accelerates. *Swedish household lending accelerates* [online]. 2013 [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://www.bloomberg.com/news/2013-01-03/swedish-november-household-lending-accelerates-after-rate-cuts.html>
- [29] Outlook of Sweden Banks. *Moody's* [online]. 2012 [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: http://www.moodys.com/research/Moodys-Swedens-banking-system-outlook-changed-to-stable--PR_260665
- [30] Outlook for Czech Banks. *Moody's* [online]. 2011 [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: http://www.moodys.com/research/Moodys-Outlook-for-Czech-banking-system-changed-to-negative--PR_232375
- [31] Outlook for Finnish Banks. *Moody's* [online]. 2013 [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: http://www.moodys.com/research/Moodys-Finnish-banking-system-outlook-remains-negative--PR_264923
- [32] ROD, Aleš. *Bankovní poplatky a provize: analýza jejich reálných a potencionálních vlivů na ekonomiku ČR* [online]. Praha, 2010 [cit. 2013-06-24]. Dostupné z: <http://www.bankovnipoplatky.com/banky-a-poplatky--proc-maji-banky-v-ruznych-zemich-ruznou-silu-10549.html>. Diplomová práce. VŠE Praha.
- [33] Deposit insurance. *Riksgalden.se* [online]. [cit. 2013-06-15]. Dostupné z: https://www.riksgalden.se/en/Deposit_insurance

- [34] Deposit insurance fund. Talletussuojarahasto.fi [online]. [cit. 2013-06-15]. Dostupné z: http://talletussuoja.fi/en/about_the_fund/Pages/default.aspx
- [35] Households' financial wealth continues to grow. Statistics Sweden [online]. Stockholm: Kungl. Statistiska centralbyrån [cit. 2013-06-15]. Dostupné z: http://www.scb.se/Pages/PressRelease_357181.aspx
- [36] Loans and interest rates. *Bank of Finland* [online]. 2012 [cit. 2013-06-21]. Dostupné z: http://www.suomenpankki.fi/en/tilastot/tase_ja_korko/Pages/taulukot.aspx
- [37] Historie Komerční banky. *Komerční banka, a. s.* [online]. [cit. 2013-06-18]. Dostupné z: <http://www.kb.cz/cs/o-bance/o-nas/historie-spolecnosti.shtml>
- [38] Usnesení Vlády České republiky: k průběhu privatizace Komerční banky, a. s. *Vláda České republiky* [online]. 1999 [cit. 2013-06-18]. Dostupné z: http://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/2D23D182A3DA308EC12571B6006F6C2B
- [39] Bulletin ECB. ČNB. *Česká národní banka* [online]. [cit. 2013-06-20]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/ecb_escb/mesicni_buletin_ecb/index.html
- [40] Finnish Banking in 2011. *Federation of Finnish Financial Services* [online]. 2012 [cit. 2013-06-21]. Dostupné z: http://www.fkl.fi/en/material/publications/Publications/Finnish_Banking_in_2011.pdf
- [41] Zpráva o vývoji finančního trhu 2011. *Ministerstvo Financí ČR* [online]. 2012 [cit. 2013-06-21]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/monitoring/vyvoj-financniho-trhu/2011/zprava-o-vyvoji-fin-trhu-v-roce-2011-6515>

